

שמועה טובה

חג השבועות - תשע"ח

ערב שבועות תשע"ח - לסדר "והייתם לי סגלה מכלהעמים"

פתח דבר

אודה ה' מאד בפי שזיכני להוציא לאור גליון 'שמועה טובה' על חג השבועות, במהדורה ב' ומורחבת, הכולל ליקוט אמרות טהורות ועובדות, מצדיקים וגדולי ישראל לדורותיהם זיע"א ויבדלחט"א.

בעת הזאת הזמן להודות להשם יתברך על העבר, וכן לבקש על העתיד לזכות להגדיל תורה ולהאדירה, ושלא תצא מכשול תחת ידינו, [ובאם שגיתי בכתוב, השם הטוב יכפר], ותפלה לרבון כל עולמים על העוסקים והמסייעים להוציא דבר מבורך זה, שיזכו לברכת בני חיי מזוני רווחי, וכל הטוב לכל עם בני ישראל.

תוכן עינינים

ד..... **במדבר**

ד..... אמרות

י..... פרפראות

י..... עובדות

ח..... שבת קודם שבועות

ח..... ספירת כלל ישראל היתה כלימוד התורה

ג..... יום המיוחס

ד..... כאיש אחד בלב אחד - ואידך זיל גמור

טו..... פרשת במדבר מתוקים מדבש - מהר"ר ישראל טויסיג שליט"א - בית שמש

טז..... פינת יקרת

יח..... **חג השבועות - ומתן תורה**

יח..... יום מתן תורה

יח..... עליונים ששו ותחתונים עלו - השמחה בקבלת התורה

יט..... מיני תרגימא

כא..... קבלת התורה - בעוז ותעצומות

כב..... רצונו לראות את מלכנו - רצון ותשוקה לקבל את התורה

כג..... כח החכמים - תושבע"פ

כז..... מגילת רות - יומא דהילולא לדוד מלך ישראל

ל..... עניני שבועות

ל..... בעצרת בעינן נמי לכם

לא..... מאכלי חלב

לא..... ענין ג' רגלים

לב..... מנהגי ישראל

לג..... אמרות טהורות בסוגיא דמתן תורה ועניני החג

לג..... דברים מופלאים

מד..... בגודל הימים

מו..... אין לנו שיעור רק התורה הזאת

מח..... על ידי תפלה זוכים לתורה

מח..... ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך

נג..... **יומא דהילולא**

במדבר

אמרות

המנין והספירה היה להראות לכל אחד ואחד שהוא 'דבר שבמנין' שאינו בטל אפילו באלף, ולכל אחד יש חשיבות בפני עצמו אצל הקב"ה. וע"ש זה המנין נקרא חומש במדבר 'חומש הפקודים' – אף שרק ב' פעמים נזכר בו ענין 'מנין בני ישראל', כי ענין גדול יש לו לבורא במספר בניי.

****

איתא בספרים (שלה"ק בית חכמה קצב ועוד, בשם עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו מאמר הנפש ח"ג פ' ה) שבתורה יש שישים רבוא אותיות כנגד שישים רבוא נשמות ישראל ('ישראל' ראשי תיבות יש שישים ריבוא אותיות לתורה, והם כנגד יש שישים ריבוא נשמות לישראל). מעתה יש לומר כשם שכל אות בתורה צריכה להיות מוקף בגויל מארבע רוחותיה כדי להפרידה משאר אותיות (מנחות כט.).

כיו"ב, כל יהודי נשלח לעולם הזה בשליחות מיוחדת לו, ורק בידו למלאות תפקידו ואין בלתו. ידיעה זו תתן לו עוז

אמר הג"ר שמשון רפאל הירש זצ"ל סמיכות ספר 'במדבר' לספר 'ויקרא'. יפה היא סמיכות זו של ספר 'במדבר' לויקרא', שבפרשה אחרונה של 'ויקרא', למדנו איך סופרים את העדר כדי להוציא ממנו לפחות עשירית אחת "קודש לד'", ואילו בפרשה הראשונה של חומש הפקודים אנו מוצאים את צאן קדשים של הקב"ה, את בני ישראל, עוברים כולם תחת שבטו של הרועה העליון וכל אחד מהם נעשה כולו קודש לד'.

****

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל..."

תפקדו אותם לצבאותם" (א, ב א ג).
וברש"י, מתוך חובתן לפניו מונה אותם כל שעה (ע"כ). והוא כאדם המחבב חפצים מסוימים והוא מונה אותם בכל שעה ושעה לראות אם לא חסרו.

ונתבאר בספרים (ספר הזכות ליחידושי הרי"ם זי"ע, פרי תשא. ועוד), שתכלית

והיינו דבעשי' יד כולם שווה לקיים המצוות בפועל אחד, והגדול שבישראל עם הפחות שבישראל מניחין תפילין בשווה. אך בהבנת הלב והשכל כל אחד ואחד לפי מה דמשער בלבי', וזוהי שמיעה שהיא הבנת הלב, וישראל שאמרו נעשה ונשמע קיבלו עליהם להיות נרצים בכלל ובפרט [נוע"כ מצינו טעם פשוט להקדמת נעשה לנשמע (מלבד שיש בו רז שמלה"ש משתמשין בו), שבראשונה האדם נרצה מצד הכלל, ואח"כ כשמוסיף להתקדש נעשה נרצה גם מצד הפרט].

***

ולפי זה יש להבין המדרש (ילקוט שמעוני רמז תרפד) כשקיבלו ישראל את התורה נתקנאו בהם אומה"ע ואמרו מה ראו להתקרב אלו יותר מאלו, סתם להם הקב"ה את פיהם ואמר להם הביאו לי ספרי יחוסים כדרך שהביאו בני שנאמר "וייתלדו על משפחותם לבית אבותם". ולכאורה מה יעזור ספר היחוס,

וידוע שהגאון רבי עקיבא אייגר שאלו אותו שמצאו ספר תורה ואין יודעים אם יהודי כתב זאת או ח"ו מישהו אחר. נתן סימן שיבדקו בסוף הספר תורה אם הם אותיות ישרות סימן שזה לא מיהודי, כי אצל בני ישראל משאירים אותיות אחרונות שבתורה כדי שיהיה "כתיבת האותיות" בין

ותעצמות בעבודתו, כי ידע שאינו 'עוד יהודי' בעלמא, ואינו בטל ברוב העולם, שהרי דבר שבמנין הוא, ועליו לעשות חובתו ושליחותו בהאי עלמא (עי' תפא"ש שבועות ד"ה עי"ל זה ספר – לענין שאין אדם נוגע במוכן לחברו).

ובזה מבארים (עי' 'מלבי"ם') את הכתוב (תהלים קמז, ד) מונה מספר לכוכבים, לכולם שמות ישראל כי הקב"ה מייחד ב'שמות' כל כוכב וכוכב, ולכל אחד מהם נכונה עבודה מיוחדת ותפקיד בפני עצמו. כיו"ב לדידן, לכל יחיד ויחיד מבניי יש שליחות וענין מיוחד, שרק הוא יכול לפעול ולעשות. וזהו אומרו לכולם שמות יקרא, בחביבות מיוחדת.

***

ובשם משמואל (במדבר תרע"ה) איתא במדרש (ב"ר פ' ע' דב"ר פ' ז') אילו היו ישראל חסרין אחד לא היתה התורה ניתנת, א"כ הרי שהיו נרצים מצד הכלל. והי' נמי מצד הפרט כאמרם ז"ל (מכילתא פ' יתרו) שכל אחד קיבל לפי מדרגתו אתה מחיצה לעצמך וכו'. ובמדרש (שיה"ש פ"א) שהי' הדיבור נושק על פיו של כל אחד, הרי שהיו נרצים גם מצד הפרט.

ונראה לומר שזהו הענין נעשה ונשמע,

שבני ישראל נמשלו לכוכבים' – ומה ענין זה לזה. אלא, כי כמו הכוכבים הללו, כשמביטים בהם מרחוק, רואים שרבים הם עד אין מספר. אך מכל מקום אם יתקרב אליהם יראה שכל כוכב וכוכב הרי הוא עולם מלא וגדול. כך כל יהודי ויהודי, אף שהוא חלק מהכלל, מכל מקום הרי הוא עצמו עולם מלא ומיוחד בשליחותו.

וביאר הגאון רבי **משה פיינשטיין** זצ"ל (דרש משה לשבועות) דלכן תיקנו חכמים שיהיו קוראים פרשת במדבר קודם חג השבועות (עי' מגילה לא: ובתוד"ה קללות, וטעמם כדי להפסיק עם קריאת פרשה זו בין הקללות שבפר' בחקותי ל'שבועות') וז"ל: ונראה שיש לפר' במדבר שייכות גדולה לשבועות, והוא להוציא מאלה שמתרשלין ללמוד, בחשבם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה וע"ז ביארתי (שמות ל, יב) שמה שנאמר ענין המנין בלשון ישאוי שבזה מתנשאים כל אחד ממדרגתו, בראותו שהוא שווה לימנות באותו המספר ממש של הגדול ששניהם נמנים רק לאחד. א"כ גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה. ולכן קודם שבועות צריך לקרוא פרשת במדבר שהוא פרשת הפקודים שנאמר בלשון נשיאות, ללמדנו שבאופן זה יכול לקבל התורה וללמדה.

הנדיבים והידידים של הנדבן, וא"כ כל אחד לפי כתב ידו שלו, וזה נראה לא מסודר, וזהו סימן של יהודי. א"כ סימן של יהדות אפילו שיש שוני בין אחד לשני, אבל הכל מאוחד. ואם זה ישר זהו סימן של אינו יהודי. א"כ להשתוות לשני להבין את השני בוודאי צריכים, וזה מעלת הוותרנות.

והנה אם אחד מציל ספר תורה משריפה או ממים, בודאי יש לו חשיבות, או הוא מוצא טעות ומתקנו, בודאי מחשיבים אותו. א"כ בודאי אם יהודי עושה שלום בין ב' יהודים הוא בוודאי דבר מאד גדול כי על ידי זה הספר תורה הוא בשלימות.

וכן מצינו **ב'כלי יקר'** בפרשתן (ב, ב) עה"פ ישאו את ראש' – וז"ל: אע"פ שרש"י פירש שהוא לשון קבלת חשבון מ"מ הזכירו בלשון שאו, כי מצד המספר ינטלם וינשאם ביתר שאת על כל העמים אשר אין להם מספר פרטי, כמו הקש הזה שאין דרך בעל הגורן ליתן לו מנין... אבל כל איש מישראל מושגח בפרטות, ואפילו אחד מהם חשוב כאומה שלימה... על כן נתן להם הקב"ה מספר כמו לכוכבים, עכ"ל. ומכאן למדנו גם כן שענין הספירה מורה על חשיבות יתירה.

כיו"ב ביאר הרה"ק **ה'חידושי הרי"ם'** זי"ע (ליקוטי הרי"ם ריש פ'י שמות) את מאמר חז"ל (הובא ברש"י שמות א, א)

בהם, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהם הקדוש ברוך הוא, אמר להם הביאו ספר יוחסין, שנאמר 'הבו לה' משפחות עמים', כשם שבני מביאין" כו'. נראה להבין כו', משום שאמרו חז"ל (ע"ז ב, ב) בפסוק 'זרח משעיר למו הופיע מהר פארן' שהחזיר הקדוש ברוך הוא התורה על כל אומה, א"כ קשה דאין קירוב יותר לישראל.

אלא כיון שמעמד הר סיני שכפה עליהם ההר היה ענין חופה ביחוד גמור. וזהו שטענו האומות כו' מה ראו אומה זו להתקרב יותר, שאין קירוב יותר מיחוד חופה, משא"כ בהם, והשיב להם הקדוש ברוך הוא 'הביאו ספר יוחסין', רצה לומר דקי"ל (יבמות נו, ב) דאין חופה לפסולות, וכיון שאתם פסולים אין שייך בכם חופה:

[בגמ': זיל לגבי עמון ומואב דיתבי בדוכתייהו כחמרא דיתבי על דורדייא וכו'. ויש לרמז שזה הענין שקוראים במדבר קודם שבועות שלבני ישראל יש להם ספר יחוס, וכן שבועות שהוא אור של מלך המשיח שיצא מרות וגם שם יש ענין יחוס, הכל בשביל שתצא רות עד מלך המשיח במהרה:]

▲ ▲ ▲ ▲

ובפרט אם יתבונן ויראה שכך הוא דרך המנין והמספר שהוא נשלם דייקא מכל יחיד ויחיד. ובחסרונו יחסר המנין אחד פחות מכל המספר, וכל יהודי הינו חלק ממנין ששים רבוא נשמות ישראל, ובלעדיו אי אפשר לכל הכלל לקבל את התורה, כי אף אם יחסר רק אחד מן המנין יורגש החסרון בכלום.

והרי אם יחסר אפילו אות אחת מכל דברי התורה הזאת ייחשב הספר כס"ת פסול. ומכאן, שרק ע"י כל נשמות הששים רבוא נעשית הקומה שלימה. ומכאן, ילמד שלא תיפול רוחו ולא יתייאש ח"ו, אלא ידע שבו בחר ה' לקבל התורה וחפץ יתב"ש בעבודתו ובמצוותיו:

▲ ▲ ▲ ▲

"למשפחתם לבית אבתם" ההפלאה בחדושו לכתובות (ז, א) האריך בדרוש עמוק בענין זה, והביא בשם הסה"ק כי ההר כגיגית היה להם בבחי' חופה, והתורה עצמה בבחי' קידושין, וע"ז מברכין בנוסח ברכת אירוסין "מקדש עמו ישראל על ידי חופה וקידושין".

והוסיף שם בזה"ל: "ובזה אמרתי לפרש המדרש בריש פרשת במדבר 'בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם

ששים ריבוא אותיות לתורה. נמצא, שבני ישראל והתורה הם דבר אחד. ומאחר שכן, כאשר פקד משה רבינו וספר את בני ישראל, או אז, באותה שעה, עסק בתורה, כי כאמור נשמות ישראל והתורה דבר אחד המה.

לזה אמר הכתוב כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני, היינו, אותו הדבר שציוה ה' אל משה הלא היא התורה הקדושה, דבר זה עצמו פקד משה במדבר סיני, כי בשעה שספר ומנה את בני ישראל, עסק בתורה:

ספירת כלל ישראל היתה כלימוד התורה
"כאשר צוה ה' את משה ויפקדם במדבר סיני" (א, יט). דקדק הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע בספה"ק קדושת לוי, דלכאורה היה לו לומר בסדר הפוך ויפקדם במדבר סיני כאשר צוה ה' את משה?

ויישב באופן נפלא, כי הנה השי"ת נתן את התורה הקדושה לעמו ישראל בקדושתו, ונשמות ישראל הם הם גוף התורה, כנודע (ראה מגלה עמוקות, פרשת ואתחנן, אופן קפו) שישראל נוטריקון יש

שבת קודם שבועות

בתפארת שלמה הביא, פרשת במדבר קודם חג השבועות. כאשר הפרשה הזאת (במדבר) אנו קורין אותה תמיד קודם מתן תורה, מתנוצץ בחינת מתן תורה, ויורשים נשמות מעולם העליון לסייע לכל בני ישראל לקבלת התורה כמו שהיה אז:

פרשת במדבר קודם חג השבועות. וידבר ד' אל משה במדבר סיני (א, א). כשנשפיל את עצמנו בבחינת סיני, ענו"ה, נוכל לקבל את התורה, על כן רמזו (בשולחן ערוך סימן תכ"ח סעיף ד') לעולם קורין פרשת במדבר סיני (היינו במדבר הפקר ומדרס לכל) קודם חג השבועות, שעל ידי זה נוכל לקבל חלקנו בתורה הק' בחג השבועות

בשם צדיקים שבת שקודם שבועות נקרא שבת דרך ארץ ומרגלא בפומיה של הרה"ק רבי גדליה משה מזוועיל לבאר משמיה דהגרי"א, אמאי לא מצינו בתורה ציווי בענין המידות הטובות והשרשת המידות הרעות, במשל לאחד שבא לבקש מנגר שיבנה לו שולחן, הרי הוא מפרט לו באר היטב כל רצונו בסוג העץ וצבעו ממנו יעשה את השולחן, ואף מפרט לו מידת ארכו מידת רוחבו ומידת גמיו. אך אינו מורה לו – קח לך פטיש ומסמר והתחל לבנות בעץ, כי הדבר זו פשיטא הוא. כך ממש, דבר פשוט הוא, שבכדי לקיים את מצוות התורה בשלימות צריך האדם להיות מזוקק שבעתיים במידות טובות וראויות.

ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש - אלה הדברים" וגוי. ופירש"י ז"ל 'לא פחות ולא יותר'. ולהבין זה מהיכא יעלה על הדעת שמשה רבינו ע"ה יוסיף או יגרע ח"ו אות אחת.

אך בוודאי הוא לרמז שיש מכוון גדול במנין הדברים, ונוכל לומר שמנין תיבות אלי הם ל"ז, והוא ענין אחד עם מספר התיבות של קידוש של שבת, ואיתא בתנא דבי אליהו שלש קדושות הן, קדושת המקום ב"ה, קדושת שבת, וקדושת ישראל, וכמו שבקדושת השבת נרמז קדושת אחדות המדות יסוד ומלכות, שמתחיל יום השישי שהוא יסוד, ומסיים 'ויברך אלקים את יום השביעי' שהוא מלכות.

כמו"כ בל"ז תיבות אלו המורים על קדושת ישראל, נרמז ג"כ אחדות קדושת היסוד ומלכות, 'ממלכת כהנים' הוא מלכות, 'וגוי קדוש' הוא יסוד, ובקדושת המקום ב"ה נאמר ג"כ מנין זה של ל"ז תיבות, ב"יג מכילן דרחמי הנאמר במיכה 'מי אלה ל כמוך וגוי' עד מימי קדם, ועל שהקדושות יסוד ומלכות הם שרש ההשפעה, לכן נרמזו במנין ל"ז המורה על הורקת השפע, מלשון 'תזל כטל', ונרמז בקדושת המקום ב"ה, קדושת יסוד ומלכות בבחי' הזלה, כמ"ש 'יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וגוי' ותנשא מלכותו, שמלות 'זרעו במים רבים' הוא בחי' יסוד, 'ותנשא מלכותו' הוא מלכות:

הבעל"ט. ובוזה יובן שיחת צחות של צדיק וקדוש אי"ל שמיעט ולא הגיד בפרשת במדבר חידושי תורה בשולחנו כדרכו בכל שבת, והגיד טעמו בדרך משל, כי הבעל שדה ועובד אדמתו, בכלות התבואה הישנה לפני התבואה החדשה אין לו מה למכור ולאכול, כן הוא קודם מתן תורה עכת"ד. ולהבין אמרי קודש, היינו, שלא יעמדו את עצמן לקבלת התורה בחג השבועות כאילו הוא למדן ומילא כרסו בש"ס ופוסקים ובכל פינות התורה וכו', ועל ידי זה יריקו השפעת התורה (בשעת מתן תורה) בהרחבה ובמידה גדושה וטובה בחג השבועות. (שער יששכר)

פרשת במדבר קודם חג השבועות. ברוב שנים קורין פרשת במדבר בשבת שקודם שבועות, וגם טעם קריאת שם הסדרה 'במדבר' ולא 'שאו' ע"ש שאו את ראש בני ישראל (א), כמו בפרשת נשא, יש לומר מפני שהשבת שקודם שבועות, היא השורש והמקור של מתן תורה, כי הכל מודים שבשבת ניתנה תורה, מפני שבראשונה כשנאמר הדיבור "זכור את יום השבת לקדשו", הופיע מדברים האלו אור קדושת שבת בעיצומו של יום, ומשם והלאה בכל שבת שקודם שבועות מופיע גם כן המקור של מתן תורה. (תורת אמת, לובלין)

עוד כתב דברים נפלאים לפרש קושיית הרבי ר' בונים בפסוק "אתם ראיתם וגו' -

פרפראות

אמר הגה"ק ר' מאיר שפירא מלובלין זי"ע לבאר המדרש (במד"ר א, ז) התורה ניתנה באש ומים ומדבר, כדי להראות ולהבחין אם אנו מוסרים את נפשנו למען קדושת ה'. והנה מבחן הראשון באש – אברהם אבינו הניח את היסוד וקידש שם שמים כשהושלך לתוך כבשן האש בעד אמונתו. ואם זה היה מבחן של יחיד, בא מבחן שני במים, בקריעת ים סוף כשכולם קפצו לתוך המים במסירות נפש. ואם מבחן זה היה ניסיון של רגע, קפיצה חד פעמית מתוך התלהבות יוצאת מן הכלל, בא המבחן השלישי במדבר היינו לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה, בלי אוכל ובלי מים ברציפות במשך ארבעים שנה.

קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא. הקב"ה הוא אש. תורה היא מים וישראל הם מדבר, כמובא במדרש שהקב"ה מצא את בני ישראל במדבר. א"כ כל הגי' דברים קשורים יחד ולכן קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד הוא.

"ויהי כל בכור זכר במספר שמות מבן חדש ומעלה לפקדיהם שנים ועשרים אלף שלשה ושבעים ומאתים" (ג, מג). בס' מגדים חדשים, הביא שמקשים העולם, איך יתכן שבכלל ישראל במדבר שהיו ששים רבוא מבני עשרים עד שישים, לא היה בהם רק שנים ועשרים אלף בכורים, שהרי מסתמא כל השישים רבוא נשאו נשים וילדו בנים, ואף אם הרבה מהם ילדו נקבה בתחילה, עדיין מספר הבכורים הזכרים שנים ועשרים אלף, הוא מעט מאוד לשישים רבוא.

וכתב: שמעתי לתרץ ע"פ דברי התרגום יונתן פ' שמות (ב, כג) שכתב מה שפרעה היה רוחץ בדמם של תינוקות ישראל ק"י בבוקר וק"י בערב, היה מתינוקות בכורים.

ולפי זה מובן היטב שבשנה אחת שהיה שוחט שלש מאות תינוקות ביום, חסרו כמה מאה וחמש אלף בכורים, ואם ענין זה נמשך שלוש שנים נחסרו עי"ז למעלה משלוש מאות אלף בכורים:

עובדות

ושמש" זי"ע ביקש פעם מרבו הרה"ק ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע שהוא רוצה לשמש אותו לילה אחד כדי לראות את סדר

"שאו את כל ראש כל עדת בני ישראל" (א, ב). מבואר בס' חקל יצחק (ספינקא), ידועה העובדא שהרה"ק בעל "מאור

לרחובה של עיר, ויחזור לומר מה ראו עיניו, וכך סיפר החסיד בחזרו, ראיתי שני שיכורים מהלכים איש לצד רעהו, והנה נענה אחד מהם ואמר לחברו – הבה נאחז זה בזה, וכך לא ניפול ארצה. נענה הרה"ק ואמר לסובביו שמעתם מה הוא סח – אם נתחזק איש ברעהו לא נבוא לידי נפילות.

וכך אמר אותו צדיק לפרש מה שאמרו חז"ל (סוכה נב.): כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו, שאם מרגיש האדם שהוא גדול – שמצליח בעבודת השי"ת ויש לו סייעתא דשמיא והארה בכל ענייניו, הרי זכה לכך מחברו על ידי שהוא דבוק באהבת חברים, אכן אם מרגיש שיצרו גדול, שהיצר הרע בוער בקרבו, אזי ידע שבא לידי כך משום שהוא הימנו – לבדו בלא כוח החברים:

בחצר קדשו של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע הסתובב אברך בן עליה וכן טובים עובד ה' באמת, והיו פניו נפולות תמיד כי היה לבו נוקפו שמא אינו יוצא ידי חובתו בעבודת ה'... משראהו ה'בית אהרן' קרא לו לחדרו פתח וסיפר לו. מעשה בבני משפחה שעמדו להשיא את אחד מצאצאיהם במקום מרוחק מעיירתם. מבעוד מועד שכרו בני המשפחה עגלה גדולה ויצאו לדרכם לעיר שבה תתקיים החתונה בשעתומ"צ. בעמדם בשערי העיר לצאת ממנה פגע בהם יהודי

עבודתו הק', ורבו נתן לו רשות על זה. ויהי בחצי הלילה ביקש הרה"ק ר' אלימלך ממנו להביא טיי, וכשכנס ה"מאור ושמש" עם הכוס טיי לרבו, נבהל ונשתומם בראותו שאיזה איש זקן עם הדרת פנים יושב אצלו, ומרוב פחד נפל הכוס מידו, ונשפך ארצה.

כשנתעורר מעלפנו התחבא עצמו מפני הפחד שגבר עליו אחר כך קראו הרה"ק ר' אלימלך, ושאלו למה לא הביא לשתות. השיב שראה איש היושב בחדר, והבין שהוא בא מגבתי מרומים, ומרוב פחד נפל הכוס מידו. שאלו הרה"ק ר' אלימלך, האם התבוננת בפני הזקן שהיה כאן. ענה לו ה"מאור ושמש", שמפני פחד ואימה לא היה יכול להביט בו כלל. נענה הרה"ק ר' אלימלך ואמר בזה"ל: "וויי דאס קינד וואס קען נישט קוקן דעם טאטן אין פנים אריין" (אוי לילד שאינו יכול להסתכל לאביו בפנים) הלא זה היה אברהם אבינו. ובזה יש לפרש כוונת הפסוק "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם". אמר לו הקב"ה למשה שא והרם את נפשות בני ישראל שיוכלו להרים ראש ולהסתכל בפני אבותם שלא יתביישו מהם.

הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ישב בשוה"ט, ושלה את אחד החסידים שיצא

איתא מהרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע בשם הבעש"ט הק' זי"ע (ישמח לב שבת דף לא: ד"ה נשאת ונתת), כי מה אם האדם עוסק בתורה ולומד את דברי המשנה יהמחליף פרה בחמור' (בבא מציעא ק.). הרי הוא מקבל שכר טוב ואין למעלה הימנו, אם כן ה'מחליף את הפרה בחמור' בפועל ממש, ועושה כן על פי דרך התורה וההלכה הצרופה, מתוך אמונה בבוראו, וודאי ששכרו הרבה מאד.

הרה"ק רבי יעקב קאפיל חסיד זי"ע היה עוסק לצורך פרנסתו בשוק, צדיק זה לרוב דבקוהו בה' היה מזדעק פעמים רבות ואומר 'שויתי ה' לנגדי תמיד' בעודו עוסק בעסקיו. והיו סוחרי השוק מכנים אותו ר' קאפיל שויתיניק על שם קריאת השוית.

והנה מחמת זהירותו בדיני משקולות, היה רבי יעקב קאפיל מחזיק במשקלות מדוייקים להפליא, והיו כל הסוחרים באים לשקול אצלו בכל יום. עד שביום שהוא היה נעדר מן השוק, לא היו הסוחרים עורכים יום השוק, באמרם אם ר' קאפיל שויתיניק אינו נמצא, לא נוכל לקיים את יום השוק כדבעי.

והיו אנשי מעשה מרמזים ואומרים כי אם ה-שויתיניק אינו נמצא, היינו אם לא

שהוצרך אף הוא להגיע לאותה העיר. בראותו כי העגלה גדולה להם פנה אליהם בבקשה שישאוהו עמהם.

אמרו לו בני המשפחה, הסכת ושמע, הנה אנחנו נוסעים אל המקום בו אמורה להתקיים שמחת נישואי בנו היקר... שרויים אנו בעיצומה של שמחה... אם תקבל על עצמך להיות אף אתה שמח וטוב לב במשך כל הדרך שאנו נוסעים מה טוב, קום עלה נא וסע עמנו למחוז חפצך, אבל לזאת לא נסכים שתשב עמנו יחד בצוותא חדא כשפניך נפולות. בכך רמזו לו ה'בית אהרן' לאותו אברך, שבהאי עלמא כבי הילולא עליו להסתובב בהתחזקות ובשמחה:

הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע ראה פעם 'בנן של קדושים' המתפאר ומתגאה בייחוסו הרם אך מעשיו אינם תואמים כלל לאותו ייחוס שהתפאר בו. אמר לו הרה"ק. שלכן 'יום המיוחס' חל קודם מתן תורה, כדי להורות לדורות, שכל חשיבות היחסנים אינו אלא קודם מתן תורה, אבל אחר שקיבלו ישראל את התורה אין לך 'יחסן' אלא מי שעוסק בתורה, ומקבל על עצמו עול תורה כשור לעול וכחמור למשא, (ערוה"ש

תצד, ז)

עליון שקורין טיליפ יפה מאוד וכאשר בא לביהכנ"ס מלובש בטייליפ ותהום כל העיר על רוב יופי,

עומד לנוכח עיניו - שויתי ה' לנגדי תמיד, לא יצלח האדם בעסקיו. [מתוך שיעוריו של הרה"ג מ. י. רייזמן ועוד מגידים]

והיה שם איש עני ונתקנא מאוד על זה ומכר כל אשר לו וקנה גם כן טיליפ כמוהו וכאשר בא האיש העני לביהכנ"ס מלובש עם הטיליפ, ותצחק כל העיר וחרה מאוד להאיש העני ושאל הלא הטיליפ שלי הוא ממש כמו של הנגיד ומדוע צחקתם עלי, והשיבו לו הלא הנגיד הוא מלובש מכף רגל ועד ראש עם בגדים יקרים אך האמת שהטיליפ הוא יקר מכל, אמנם לא כן אתה שאתה הולך בלא נעליים. כמו כן ממש כוונת המשנה הלז שחושב כיבוד אב וכו', וזה הוא הבגדים מכף רגל ועד ראש אך תלמוד תורה היא הטיליפ שהוא יקר מכל אבל מי שהוא ערום ויחף ואין לו רק הטיליפ הלא אך לצחוק הוא.

מובא **בלקוטי מהרי"ח** (סדר ברכת השחר) ותלמוד תורה כנגד כולם הנה אם כי תלמוד תורה כנגד כולם מ"מ אין לך רשות לפטור ממצות וגמ"ח, וכבר האריכו בזה בהקדמה לספר ראשית חכמה ובסדר היום כאן.

ואעתיק מה ששמעתי בזה **בשם הרב הקדוש מו"ה זוסיא זי"ע** שפעם אחת בא לאיזה עיר והיה שם איש אחד שהיה עוסק בתורה אבל לא בגמ"ח ובא אצלו הרה"ק הנ"ל וביקש אותו שיקבץ בעבורו מעות והשיב האיש הנ"ל שאין רצונו לבטל מת"ת כי ת"ת כנגד כולם, ואמר לו הרב הקדוש מו"ה זוסיא שיספר לו איזה מעשה, בעיר אחת היה עשיר אחד וקנה בגד

יום המיוחס

יוהכ"פ, ועומק הדברים הוא, דאחרי שזוכה האדם לטהרת הנפש אוי אומר לו הקב"ה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים', וכשם שיש מחילת עוונות ביוהכ"פ כך מוחל השי"ת עוונותיהם של ישראל ובוחר בהם בכל שנה ושנה להיות לו 'ממלכת כהנים וגוי קדוש':

כתבו טעם למה נקרא יום ב' סיון 'יום המיוחס' (לפי פשוטו, כי ביום זה אמר הקב"ה לישראל (שמות יט, ו) 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש'. והתייחסו להיות עם הנבחר מכל העמים) כי יוהכ"פ חל תמיד ביום בשבוע שחל בו יום המיוחס, וזהו יחוסו של יום זה שהוא מכוון כנגד

ופעם אחרת ביאר בזה עפ"י דברי חז"ל (מגילה י"ח ע"א): מלה בסלע משתיקא בתרין. וזה הי' הלימוד לבניי קודם מתן תורה ולכן "לא אמר להו ולא מידי" היה ג"כ ענין הכנה למתן תורה עכד"ק:

דבר נפלא אי' **בלב שמחה** (האדמו"ר מגור זיע"א) [שבועות]: 'יומא קמא לא אמר להו ולא מידי' - משמע דהשתיקה של משה רבינו ע"ה היא עצמה חשובה כאמירה עכ"ד.

כאיש אחד בלב אחד - ואידך זיל גמור

וקנה מקבל תוספת כח עד שנעשה כברזל ושוב אי אפשר לשוברו. ועל דרך זה כאשר ישראל מתאגדים כאחד נוסף בזה לכל אחד ואחד בפני עצמו כח - עד שאין היצר הרע יכול לשברו ולהכניעו תחת ידו.

ובזה פירשו מה דאיתא בגמ' (שבת פח.) כפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, ולכאורה תיבת 'שם' אין לה ביאור. והיה לו לומר 'ואם לאו כאן תהא קבורתכם' שהרי תחת החר הם עומדים.

אלא, שכפיית הר כגיגית מורה על התאחדות והתכנסות ישראל כאחד, שכביכול כולם נמצאים בתוך גיגית אחת, וכך אמר להם הקב"ה, אם לאו - שלא תהיו בגיגית אחת יחד עם כל בני ישראל. 'שם' - בעצם שהייתכם חוץ לגיגית תהא קבורתכם, כי אז לא יהיה בכס כח לעמוד כנגד היצר.

כתיב (שמות יט, ב) "ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחן שם ישראל נגד ההר", והביא רש"י מהמכילתא 'כאיש אחד בלב אחד'. וכמבואר בספה"ק שזה היה ההכנה ותנאי לקבלת התורה - שיהיו בני ישראל באחדות הלבבות.

כי גדול כח האחדות לעמוד בפני היצר הרע, ואמרו בשם הגאון **רבי עקיבא אייגר** זיע"א ש'ההר' הוא היצר הרע הנקרא 'הר' (סוכה נב.) וזהו ויחן שם ישראל באגודה אחת, כנגד החר - זהו הכח נגד היצר הנדמה להר.

וכך איתא במדרש (ילקו"ש נצבים רמו תתק"מ) בנוהג שבעולם, אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת, ואילו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משברן. ובפשטות הכוונה שאי אפשר לשבור את כל אגודת הקנים כאחד, אך על פי עומק הדברים יש לפרש שעל ידי שכל הקנים נמצאים בתוך אגודה, לכן כל קנה

פרשת במדבר מתוקים מדבש - מהר"ר ישראל טויסיג שליט"א - בית שמש

"כָּל הַפְּקָדִים לְמַחֲנֵה דָן וְכוּ' לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ לְדַגְלֵיהֶם" (פרק ב' פסוק ל"א). כתב בעל הטורים שנים במסורה לְאַחֲרָנָה יִסְעוּ. ואידך לא יהיה להם זכרון עם שיהיו לְאַחֲרָנָה שעמלק היה מסרס שבט דן בעון פסל מיכה שעמהם וכו' ואפשר לומר בדרך רמז לְאַחֲרָנָה גמטריא "עמלק דן" וכמו שמבאר בעל הטורים

"וּפְקֻדַת אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן" (פרק ד' פסוק ט"ז). כתב באוצר המדרשים [אלעזר נשיא נשיאי הלויים היה ולמה נשא? אלא מכאן אתה למד] שהיה נוהג [עצמו] בשפלות לפני המקום. ואפשר לומר "ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן" גמטריא "כי הוא נוהג בשפלות לפני המקום"

לחג השבועות

"וַעֲתָה אִם שְׂמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְקֻלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת פְּרִיִּי" וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה" (שמות י"ט ה'). "וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה" בגמטריא "והגית בו יומם ולילה"

"בְּמִשְׁךְ הַיָּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בְּהָר" (שם י"ט י"ג). וכתב רש"י ושופר של אילו של יצחק היה. ואפשר לרמז שהמילה "בהר" גמטריא "יצחק"

מגילת רות

"נַעֲמִי" ר"ת מ'קבץ נ'דחי ע'מו י'שראל. ובזכות שהיא גירה את רות שיצא ממנה דוד המלך ע"ה, ונכדו משיח בן דוד הוא יקבץ נדחי עמו ישראל, במהרה בימינו אמן...

"וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאֶהֱל מוֹעֵד בְּאֶהֱל לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְצֵאתְכֶם מִצְרָיִם לְאָמֹר" (פרק א' פסוק א'). וכתוב באוצר המדרשים [מה מרמוזו במספר המילים של פסוק זה? אלא] הרי [כאן] שבע עשרה תבות, כנגד הקב"ה ואברהם, יצחק ויעקב וישראל ושנים עשר שבטים. ואפשר לומר: כל הפסוק (מְוַדְבֵּר – עַד לְאָמֹר) גמטריא כנגד הקב"ה אברהם יצחק יעקב וישראל וראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבולן דן נפתלי גד אשר יוסף בנימן.

"שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת" (פרק א' פסוק ב'). וכתב בעל הטורים במספר שמות כתיב כאן, ובפרשת פנחס לא כתיב באותו מנין "במספר שמות", אלא כתבו כאן להודיע שלא שינו שמותם במצרים, ולכך כתיב "לבית אבותם" לומר לך שנקראו בשמות אבותם: ואפשר לומר דהמילים "וזהו להודיע שלא שינו שמותם במצרים" גמטריא "לבית אבותם במספר שמות"

"לְבָנֵי יוֹסֵף יוֹסֵף לְבָנֵי אֶפְרַיִם" (פרק א' פסוק ל"ב). וכתב בעל הטורים ולא אמר לבני יוסף לאפריים, לפי שיוסף לא נשא במטת אביו משום כבוד מלכות לכן לא רצה למנותו בדגלים, ונקרא הדגל על שם בניו, לכן אמר "לבני אפריים" כדרך שאומר בכולם: ואפשר לומר דלשון קדשו של בעל הטורים מרמוזו בפסוק ל'ב'נ'י א'פריים ר"ת י'וסף ל'א נ'שא ב'מטת א'ביו ולכך כתב, "לבני אפריים".

פינת יקרת

תו עליהן מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן ובאחד באייר מנאם.

ובספר דברים בפסוק "אלה הדברים".
פרש"י: לפי שהן דברי וכו', והזכירן ברמז **מפני כבודן של ישראל**, ע"כ.

ועוד בענין זה, ערך וחשיבות כל יהודי, ואיך שבכל עת צריך ללמד זכות על איש ישראל, יש לצרף דברים נפלאים שהביא בעל **הזבח תודה** (הרה"ג ר' חיים שכטר שליט"א): הובא כמדור מני **בבית אברהם** בשם צדיקים (והוא מלקו"מ) ועוד מעט (שיש מעט) ואין רשע, ששם (גם הרשע) אינו רשע. והתבוננת על מקומו, כשתסתכל על הטוב שבו, אז ואיננו, על מקומו הראשון שזה מועיל לו שיתעלה. וגם האדם בעצמו "אזמרה לאלוקי בעודי" שצריך להודות ולזמר להשי"ת על ה"עוד מעט" שבזה הוא טוב. ובה שדן עצמו – וחבירו לזכות יתעלו הרבה השי"ת יזכנו. ויהי להשי"ת תענוג עצום ממנו עוד ועוד (כדאי כ"ז שם).

וכתב **החפץ חיים** בספר **שמירת הלשון** (שער התבונה פרק ז) – וזה לשונו: "וכיוצא בזה מציינו בכמה מקומות בתנ"א ומהם בפרק י"ט בח"א שעורר הרבה מאוד זכות על ישראל. וז"ל שם! רבש"ע ראה נא בענינו וריבה ריבנו" ויעלה עלבוינו לפניך מה שנעשה לנו בכל שעה ושעה. וזכור כמה בעלי בתים יש בהם בישראל שאין להם פרנסה ועוסקים בתורה בכל יום תמיד.

וזכור כמה עניים יש בהם בישראל

"במדבר סיני באחד לחדש". **פרש"י**: מתוך חיבתן חיבתן לפניו מונה אותם כל שעה. 'ודבר בעתו מה טוב', ויש לצרף ביאור נפלא בשם אוהבן של ישראל **האדמו"ר מחב"ד** זצוק"ל, שמבאר איך שרואים את גודל אהבת ישראל של **רש"י הק'** בפירושו, ואלו תוכן דבריו הק'. שכשנתבונן בכל תחילת ספר בתורה שבכתב, **רש"י** מתחיל את ביאורו, בחשיבותן וחיבתן של ישראל.

והנה בספר בראשית, פתח **רש"י**: אמר ר' יצחק וכו', ומה טעם פתח בבראשית משום יכח מעשיו הגיד לעמו וכו', וכן בראשית ברא וכו' בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו' **ובשביל ישראל** שנקראו 'ראשית תבואתה'.

ובספר שמות בפסוק "ואלה שמות בני ישראל", **פרש"י**: אע"פ שמנאן בחייהן בשמותן חזר ומנאן במיתתן **להודיע חיבתן** שנמשלו לכר כבים שמוציאן ומכניסן במספר ובשמותם שנאי (ישעי' מ) המוציא במספר צבאם לכולם בשם יקרא (שמ"ר).

ובספר ויקרא בפסוק "ויקרא אל משה", **פרש"י**: לכל דברות ולכל אמירות ולכל צווים קדמה קריאה, **לשון חבה**, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו וכו'. משא"כ לנביאי אומות הער לם עיי"ש.

ובספר במדבר בפסוק "במדבר סיני באחד לחדש". **פרש"י**: **מתוך חיבתן** לפניו מונה אותם כל שעה כשיצאו ממצרים מנאן וכשנפלו בעגל מנאן לידע מנין הנותרים כשבא להשרות שכינ

שכר למלמדים שילמדו עם בניהם תורה.

אבי שבשמים זכור לישראל שהם קנייך אשר מעולם שנאמר הלא הוא אביך קנך וגוי ואומר ה' קנני ראשית דרכו. אבי שבשמים זכור כמה אלמנות ויתומים שיש בהם בישראל שערי סקין בתורה ובמצות בכל יום תמיד וכו' ע"ש. ומה יוכל ללמוד כל אדם איך שצריך כל אחד מישראל לעורר רחמים לפני הקב"ה על ישראל בדברים אלו וכיוצא בהם, כי גם היום ישנן זכויות אלו וכיוצא בהן, למי שידוע בזמנינו את המצב הדל של ישראל, ואעפ"כ יש ב"ה הרבה לומדי תורה ומקיימי מצות, והרבה מחזיקי תורה וגומלי חסד ועושי צדקה, בכל עבר ופנה", עכ"ל החפץ חיים זצוק"ל בספרו שמירת הלשון שם.

שהעכומ"ז מושכים את בשרם מעליהם (במסים וארנוניות) ועוסקים בתורה בכל יום תמיד. זכור כמה נערים יש בהם בישראל שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם ועוסקין בתורה בכל יום תמיד. זכור כמה זקנים וזקנות שיש בהם בישראל שמי שכימין ומעריבין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומחמדין ומתאוין ומצפין לישועתך בכל יום תמיד וכו'.

אבי שבשמים זכור את בריתך שכתת עם הראשונים עם השלשה צדיקים אברהם יצחק ויעקב וכו' וגם כתבת לנו בתורתך וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו (פי' לכן גם אתה תחזיק ידינו לבל נמוט לעולם). אבי שבשמים זכור כמה פיסחים וכמה סומים יש בהם בישראל שאין להם מזונות ואפילו הכי נותנין

דרך ארץ קדמה לתורה - זהירות בבין אדם לחברו

- וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו – בין אדם לחבירו, יותר ממה שנהר בבין אדם למקום, כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'. וכבר אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים'.

ואמרו בשם הגר"א מווילנא זי"ע, דדרך הרוצה לבדוק מה טיבו של ספר מסוים הוא לעיין בתחילת הספר ובסופו ומה יבין באיזה ענין עוסק המחבר, וכמו כן בספר התורה הזה אפשר ללמוד כמה חשובה מידת גמילות חסדים ממה שפתחה תורה וסיימה בגמילות חסדים.

[והרה"ק **מקאמרנא** בספרו **נוצר חסד** מביא וואהבת את ה' אלקיך' בגימ' וואהבת לרעך

כתב **המבי"ט** (בית אלוקים שער היסודות פי"ב) הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני הלוחות מדברים ממצוות שבין אדם למקום – אנכי, לא יהיה לך, שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'.

והנה המתבונן יראה כי דברות של בין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים 'לא תגנוב' ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות,

חג השבועות - ומתן תורה

יום מתן תורה

עליונים ששו ותחתונים עלזו – השמחה בקבלת התורה

עכ"ל. ואחר שבכל שנה ושנה שב ומתעורר מה שאירע לאבותינו הימים ההם, אם כן אף גודל השמחה והאהבה שבים להתעורר בימים הללו בפועל ממש:

וכתב השל"ה הק' (אות יח) חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה. וכבר אמרו חז"ל (פסחים סח:): הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא שניתנה בו תורה הוא עכ"ל, והיינו כי ביום הזה בחר ה' בעמו ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה, והעלה אותם גבוה מעל גבוה יותר מכל בריה שבעולם, ואיך לא יגל לב בשר ודם בזה גופא שהקב"ה אדון העולם בחר בבשר ודם כמוהו להיות קרוב אליו כל כך.

יתירה על כך, כי ביום הזה נתעלו ישראל מה שאין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול להשיג, וכך אנו אומרים בסדר התפילה 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות וצריך

ידועים דבריו הק' שכתב ב'אור החיים' הקדוש (שמות יט, ב) בגודל הקרבה ואהבת הקב"ה לבניו הנגלית בימים הללו, וז"ל: 'ויסעו מרפידים - קשה למה איחר המוקדם, כי פסוק זה (המדבר מנסיעתם מרפידים) היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר (שם) 'באו מדבר סיני'. ואולי שהוא על דרך אומרים (בראשית רבה נה, ח) אהבה מקלקלת השורה להקדים המאוחר. שלהיות כי הוא זה יום המקווה לבורא, לתורה, לעולם, לעליונים ולתחתונים,

ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבואו בני ישראל מדבר סיני. לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כוח לספר סדר הדבר [נהדברים נוראים למתבונן במי המדובר - שכביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו לא עצר כוח מרוב תשוקתו לתת התורה הקדושה לבניו (רחומיו)] ותיכף קדמה ההודעה באמרו ביום הזה באו מדבר סיני, הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ, כי הוא תכלית הבריאה ותקוותה, ואחרי כן חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים,

י'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', וז"ל. הזכיר כאן שלש מדריגות זו למעלה מזו, מתחילה אמר י'ואשא אתכם על כנפי נשרים וזהו (במדבר יא, לב) י'כאשר ישא האומן את היונק', ואז הקב"ה במדרגת ה'אבי וישראל במדרגת ה'בן'. ואח"כ אמר י'ואביא אתכם אלי משמע שתהיו שוים לי, ונהיה כשני אחים שוים במדרגתם, ואח"כ אמר י'ואתם תהיו לי ממלכת' כביכול, מלכים עלי, כמו שנאמר (שמואל ב' כג, ג) 'צדיק מושל יראת אלוקים':

באבן עזרא (תהילים סח, יח) כ' שבהר סיני בזמן מתן תורה היתה קדושת ארץ ישראל:

ביאור, כי אם הכוונה שרוממנו מעל אומות העולם המדברים בשבעים לשונות, הרי זה כפל דברים, שכבר אמרנו 'אתה בחרתנו מכל העמים'.

ומבאר הרה"ק **הר"ב מפרשיסחא** זי"ע (רמתיים צופים על תנדב"א, אות כז) דאין הכוונה ביחס לשאר האומות, אלא שהקב"ה רומם והגביה אותנו במדרגה גבוהה כל כך, מה שאין כוח אפילו באחד משבעים הלשונות לבטא בשפתיים גודל הרוממות שנתעלו בני ישראל ביום זה, וזהו ורוממתנו - למעלה מכל הלשונות שיש ביד בשר ודם לפרט בשפתו ובלשונו, כי א"א לבטא אותה בשפתיים.

וכתב ה'כלי יקר בפסוק (שמות יט, ד)

מיני תרגימא

בסיעתא דשמיא יתבאר בגי' אופנים במה שנקרא חג השבועות בלשון חז"ל י'עצרת', ובתור' רה שבכתב הלשון י'עצרת מופיע רק אצל שביעי של פסח וכן בשמיני י'עצרת, וחז"ל קראו כך גם לחג השבועות בלשון י'עצרת.

אופן א'. בספר **כד הקמח** (ערך - י'עצרת), כתב בתוך דבריו, וז"ל: 'איום מתן תורה קורין אותו חכמי האמת י'עצרת לפי שבו ביום נגלית שכינה על הר סיני וישראל שקבלו התורה היו נעצרים לחלקו וקבלו עליהם אלקותו וגזירותיו וכו' עיי"ש.

דבר פלא מובא ב"ספר קושיות" לאחד מהראשונים (אות קסד) וכ' בשם **בעל הרוקח**, טעם נוסף לאמירת שנים מקרא ואחד תרגום. וז"ל: לפי שהזמין אותן הקב"ה ב' ימים קודם מתן תורה ובא משה להוסיף יום אחד, שנא' (שמות יט, י) וקדשתם היום ומחר, הרי ב' ימים, ואחר כן (פסוק טו) "והיו נכונים לשלשת ימים", לפיכך, תרגום שהוסיף אונקלוס, אין אומרים אלא פעם אחת כנגד יום שהוסיף משה רבינו ע"ה, ושנים מקרא כנגד ב' ימים של הקב"ה, ע"כ.

מיני תרגימא

וה' יתברך בתורה שבכתב קורא להחג בשם שבועות על שם שבעה שבועות שהוא שבחן של ישראל דאיתא בזוה"ק (ח"ג צ"ז ב) מה כתיב וספרה לה שבעת ימים אוף הכי וכו' אמר קודשא בריך הוא מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא וספרתם לכם וכו'. והספירה הוא התשוקה להטהר וכן ישראל אחר יציאת מצרים ספרו שבע פעמים שבע בתשוקתם לקבל התורה ועל ידי זה זכו להתברר בכל המדות מזוקק שבעתים שבע פעמים שבע ועל ידי זה זכו למתן תורה וקראו ה' יתברך להחג בשם שבועות היינו שזכו ישראל על ידי השבע שבועות שספרו. וכו', שהעצרת היא גם כן מצד ישראל שנקלט קדושת הפסח זמן חירותנו היא גם כן על ידי שני שבעת. וזה שמתרגם בעצרתיתכון :

אופן ב'. בספרים הק' פי', חג ה'שבועות' מלשון שבועה, 'מושב' ועומד מהר סיני, והרי בקבלת התורה זכו 'פנים בפנים' שכביכול שראוהו 'נראה להם כזקן מלא רחמים', וענין השבועה, מבואר **בספרי** (מטות קנג), וז"ל: מה הפרש בין נדרים לשבועות, בנדרים כנודר בחיי המלך, **בשבועות כנשבע במלך עצמו**, אעפ"י שאין ראייה לדבר, זכר לדבר **חי ה' וחי נפשך אם אעזבך** (מלכים ב' ד ל).

א"כ נמצא שבמתן תורה היו בדרגת שבועה שזהו כנשבע במלך עצמו, ומצאנו בדברי השפת אמת (שבועות) רמז להנ"ל ואל דבריו: חז"ל קראו לזה החג עצרת. ובתורה נקרא יום הקהל. וכו', ובאמת גם בכל יום מתעורר כח מתן

ועוד מובא **מר' צדוק הכהן מלובלין** - (פרי צדיק במדבר לחג השבועות אות ג), וז"ל: הנה בתורה שבכתב נקרא חג הזה בשם חג השבועות, **ובלשון חז"ל נקרא עצרת**, וגם בתרגום אונקלוס מתרגם על בשבועותיכם **בעצרתיתכון**, שגם בזמן אונקלוס היה נקרא חג זה בלשון חכמים עצרת דאונקלוס אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע כמו שאמרו במגילה (ג' א).

והענין על פי מה שאמרו במדרש (שיר השירים רבה ז', ד' ותנחומא פנחס ט"ו) ראוייה היתה להיות עצרת של חג רחוקה חמישים יום כנגד העצרת של פסח וכו' ומשמע דעצרת של אחר הפסח ענין אחד עם שמיני עצרת דחג. וענין שמיני עצרת איתא בשם **האר"י הקדוש** ז"ל שהוא לשון קליטה הוא קליטת קדושת האור מחג הסוכות. דסוכות זמן שמחתנו במצות ארבעה מינים כמו שנאמר (ויקרא כ"ג, מ') ושמחתם לפני ה' אלהיכם וגו' ומאן דנסיב באיין בידיה אנן ידעין דהוא נצוחיא (ויקרא רבה ל', ב') ובמצות סוכה ושמחת בחגך. ובשמיני עצרת הוא השמחה רק ממה שנקלט בו הקדושה מחג הסוכות כיון שבו אין שום מצוה וכו',

וכן כאן **בלשון חכמים בתורה שבעל פה נקרא חג השבועות בשם עצרת** על שם קליטת קדושת חג הפסח זמן חירותנו שנקלט במתן תורה על ידי ה' יתברך על ידי המראה שהראה להם מקודם בקריעת ים סוף כמו שנאמר (שמות ל"ב, ט"ז) חרות על הלוחות.

מיני תרגימא

יקרא בשם מלך, 'אשריך שמלכך בן חורין.

אופן ג'. עצרת ברוב מקומות תירגם אונקלוס 'כנישין', שהוא לשון אסוף ומכנס, וכן בלשון הגמ' בית הכנסת נקרא 'בי כנישתא' מקום כינוס ותפילה, והרמז בכך שביום מתן תורה מוצנע כוחו של דוד המלך, שאמר ע"ע 'ואני תפילה', והוא שע"י התורה מגיעים לתפילה דביקות בה', כידוע מצדיקים **מוהר"ן מברסלב** ועוד, שהעיקר לעשות מתורה תפילה שהכוונה להגיע לדביקות בה', ולכן רמז נמצא רק ע"י החכמים שהם כח גברא, לעשות מתורה תפילה, ולכן עצרת הוא בלשון חז"ל שמגלים את מהות היום. ונזכה לכל זה אכ"י"ר.

תורה והוא ק"ש שמע ישראל שהוא התאספות כלל ישראל. כי עצרת ג"כ מלשון **מלכות** כמו **זה יעצור בעמי**, שע"י שמקבלין **מצות המלך** נעשין אגודה אחת לעשות רצונו ית"ש, שזה הי' בקבלת התורה קבלת עוז מלכות שמים ועול מצות, ובוה נעשין בני"י אחדות אחד זהו שמע ישראל.

וע"ד העבודה, מלך יקרא זה העוצר בעצמו היכן שצריך, כמו שרמזו 'בי מלכים ימלוכו' 'ותרועת מלך בוי', שיהיה כסדר **מח לב כבד**, שהמח יהיה שליט על הלב לרצון טוב ואח"כ על הכבד שזה המעשים שיצאו בדרך טוב, ואז

קבלת התורה - בעוז ותעצומות

בקולות וברקים עליהם נגלית, וללמדנו כי כך יש לגשת אל כל ענין ההכנה לקבלת התורה, וכ"ש לקבלת התורה גופה - באש, בהתלהבות ובחיות מתוך קולות וברקים.

וכתב בענין זה **ה'שפת אמת'** זי"ע (תשא תרל"ט), על דברי חז"ל (תנחומא תשא לא) שאמרו 'הלוחות הראשונות על שנתנו בפומבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו, וכאן אמר לו הקב"ה אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו, ח) ומה הי' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך'.

וההר בוער באש - לקבל על עצמו עול תורה

מחדש בהתלהבות ואש בוערת

רבות מצינו במעמד הר סיני את ענין

ה'אש' [וכן מובא בספרי ר' **צדוק** הכהן שענין זה כבר התנוצץ באור כשדים שהשליכו את אברהם ואבינו לאש, שהרי אז התחיל אלפיים ימות תורה, לכן זה בא באופן של אש 'הלא כה דברי כאש':]

ככתוב (שמות יט, יח) 'והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו הי' באש', עוד נאמר (דברים ד, יא) 'וההר בוער באש עד לב השמים', וכן אמרין ב'שופרות' (מוסף לראש השנה) 'דברות קדשיך מלהבות אש,

רצוננו לראות את מלכנו - רצון ותשוקה לקבל את התורה

למדנו על כוחו של רצון בדברי רש"י (שמות יט, י) שמתחילה היה בדעתו של הקב"ה לתת את התורה על ידי משה, אלא שוישב משה את דברי העם - 'שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו ועל כך נאמר (פסוק י) 'ויאמר ה' אל משה' - אי"כ שמזיקין לדבר עמם לך אל העם וקדשתם. מכאן למדנו כוחו של רצון עד שאמר הבורא שכביכול בשאגתם רצוננו לראות את מלכנו הזקיקו והכריחו אותו להתגלות ולתת להם את התורה בעצמו.

מבאר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שבשעה שיעשה האדם כפי יכולתו ישלים הקב"ה כנגדו את השאר, וכך רואים אנו בדברי רש"י שבעצם זעקתם רצוננו לראות מלכנו הרי הם 'מזיקין' ומצריכים את הקב"ה כביכול לדבר עמם.

ואי מהרה"ק מסאטמאר זי"ע (שבועות עמו' קכז) דהא איתא במדרש (ילקוט ישעי' שצא) 'לעתיד לבוא יביא הקב"ה את הר תבור וכרמל לבנות עליהם את בית המקדש'. ויזכו לכל זה בשכר 'ההשתוקקות והרצון' שהיה להם בעת נתינת התורה שהתורה תינתן עליהם כמבואר במדרש (ב"ר צט א),

ומקשה ה'שפת אמת', אם כן שאין לך יפה מן הצניעות, מדוע לא נתן הבורא מיד את הראשונות בצנעא, ועל כולנה, אחר שהוא הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, ובוודאי ידע אל נכון שלוחות אלו ישתברו, מדוע לא הקדים מעיקרא לתיתן בהחבא,

אלא מתרץ השפ"א, וז"ל: כי לולי ההתלהבות הקודם בפרסום לא היה אחר כך יכולת לילך בדרך צניעות, רק על ידי שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אח"כ הצניעות, וזה לימוד לדורות כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצום, ואם כי לא יהי נשאר זאת ההתלהבות כדבר של קיימא, עכ"ז הוא העצה גם לימי הירידה אח"כ.

מאמר נורא הביא ה'בית אהרן' (שבועות, קיא): בשם הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע על הפסוק (דברים הכד) 'כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא' שהכוונה לאש ההתלהבות שבני ישראל מרתיחין עצמן בעבודת הבורא.

לפי"ז מוסיף ה'בית אהרן' לפרש הכתוב (שמות יט, יח) מפני אשר ירד עליו ה' באש, שהתגלות השי"ת היתה ע"י ה'אש' של בני ישראל, כי כל שלמות האדם הוא האש והחימום שיש לו לתורה או לתפילה דיבורו של הקב"ה על הר סיני היה מתוך אש ההתלהבות של כלל ישראל.

והדברים קל וחומר, ומה אם הדומם זוכה ליקר ולגדולה בשכר ה'רצון' ק"ו לבן אנוש ובוודאי יזכה למדרגות עילאיות אם רק ישתוקק וירצה לקבל את התורה:

כח החכמים - תושבע"פ

זוה שאמרו בגמ' נדרים 'כי ברוב חכמה רוב כעס' לעולם היינו צריכים לקבל רק ספר חמשה חומשי תורה וספר יהושע מפני שהוא ערכה של ארץ ישראל, ששם כתוב גבולות הארץ. משא"כ כל שאר הספרים רמוזים בתוה"ק. כיון שחטאנו הוצרכנו שהלב, היינו תורה שבכתב, ישלח פירושים לכל ספרי תורה שבעל פה שנמצאים בארון הספרים שלנו, כי כל הארון ספרים הם הדם שנשלח מהלב שהוא תורה שבכתב. וכן אנו רואים בדברי הגמ' ונפסק ברמב"ם שלעתיד לבא עתידין להתבטל כל ספרי הנביאים והכתובים, כי כל הדם יחזור אל הלב כשיתתקן העולם. ואז יראו הכל בתוך חמשה חומשי תורה. כשאנו קרובים לה' מבינים את הרמזים והכל נכלל בתורה שבכתב, מלבד ספר יהושע.

וביאר **החידושי הרי"ם** ע"פ משל שהבן שהוא קרוב אל אביו, אינו צריך האב להסביר לו רצונו בכל דבר וענין, כשהאבא רומז לו בעיניו הוא מבין תיכף רצון אביו. אם כוס תה או קפה, כמה סוכר וכו', כשבא מישהו זר צריך להאריך באריכות איך

כל הספה"ק הם כאיברי הגוף שמקבלים דם מתוך הלב שהוא התורה שבכתב

בספר **שפתי צדיקים** מובא בשם **רבי יעקב שמשון** עה"פ בפי' כי תשא [שמות לג,יא] 'ודיבר ה' אל משה פנים אל פנים וגו' ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהלה'. וצ"ע מהו הלשון 'ודיבר ה' אל משה' היה צ"ל 'ודיבר ה' עם משה', וכן מהו הלשון 'פנים אל בפנים' היה צ"ל 'פנים בפנים' כמ"ש בפי' ואתחנן 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם'. ועוד כמה דיוקים.

וביאר רבי **יעקב שמשון** כי הנה קבלנו ב' תורות בהר סיני, תורה שבכתב שכוללת הכל, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, כל דברי הנביאים והכתובים כלולים בתוה"ק, ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. וראיה לכך שהרי בגוף האדם שוכן לב, והלב שולח דם לכל חלקי הגוף, ובעלי הניתוח יודעים שבמשך היום חוזר הדם חזרה מכל הגוף לתוך הלב, כי בתחילה שולח הלב דם לכל מקום בגוף ואח"כ חוזר הדם אל הלב, וחוזר חלילה.

לפני החטא וזה יישאר גם לאחר התיקון השלם מפני שהוא ערכה של ארץ ישראל. אך כל שאר הספרים כולם עתידין להבטל להכלל בתוך הלב שהוא התורה שבכתב.

וידוע שהגר"א בסוף ימיו לא היה פותח שום ספר, רק חמשה חומשי תורה, ומשם למד כל ריבוי, כל קוץ, כל היקש, הכל כלול בתורה שבכתב ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, כשאדם קרוב לאביו הוא מבין את הרמזים, לכן היה לומד תורה שבכתב ומבין בו רמזי כל התורה שבע"פ. כמ"ש בגמ' שמשא רבינו נחלשה דעתו עד ששמע שרע"ק אומר הלכה למשה מסיני, כי משה רבינו קיבל בתוך הפסוקים את כל הדרשות שדרש רע"ק, הוא דרש את הקוצין, כל צדיק לפי שורש נשמתו. אחד דורש תגין ואחד אתין וגמין :

עיקר המלחמה עם הצדוקים היה על פנימיות קדושת חג השבועות

בהפטרת שבת הגדול נאמר 'זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים'. וכתב החת"ס בגמ' שבת, דלדעת הצדוקים אין שייך שבועות עם מתן תורה, כי הם סופרים משבת חול המועד, כי טועים לפרש 'ממחרת השבת' שבת ממש, ממילא יוצא שיום החמישים אינו כלל ביום מתן תורתנו.

להכין התה, איפה מונח הקומקום וכו'.

כך כשהיינו קרובים לאבינו שבשמים ושמענו 'לא תעשה כל מלאכה' היינו מבינים ע"פ רמז כל ל"ט מלאכות החורש הזורע הדש וכו', כיון שהתרחקנו ע"י חטאנו, צריכים כמה וכמה ספרים והסברים, משניות וברייתות וגמרות וראשונים ואחרונים לבאר לנו מה רצונו של נותן התורה. אך כשיחזור התיקון השלם יישאר החומש בלבד, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נראה בתורה בעצמה. מלבד ספר יהושע שהוא ערכה של ארץ ישראל. והרי צריך למצוא גם רמז לזה בתוה"ק.

וביאר רבי יעקב שמשון שהמקור לזה הוא בפסוק זה 'ודיבר ה' אל משה' היינו במתן תורה ידבר השי"ת עם משה, 'פנים אל פנים', פנים של תורה שבעל פה אל פנים של תורה שבכתב, שהיא משתקפת בתוך תורה שבכתב. 'כאשר ידבר איש אל רעהו', היינו מה שידבר לעתיד רבא עם אב"י ואב"י עם רבא בעוד אלף ואלפים שנה, החת"ס לרע"ק ורע"ק לחת"ס, כל מה שצדיקי הדורות וחכמי ישראל יאמרו זה לזה, כל זה אמר הקב"ה למשה. אך כשיבא התיקון השלם יושב אל המחנה, כל דברי חכמי הדורות יימצאו בתוך התורה שבכתב. ולזאת כתוב 'ודיבר' לשון עתיד, מלבד 'ומשרתו יהושע בן נער לא ימוש מתוך האהל', כדברי חז"ל שספר יהושע עוד היה

עושים יום טוב שבועות בזמן מתן תורתנו, כי אינו זכר אלא זמן מתן תורתנו לחדושי תורה שיתגלו עתה בכל שנה, משא"כ לטעות הצדוקים הרי אין שייך לשמוח על ספר אחד בלבד. ולכן יש שמחה גדולה כשניצחו אותם ו'איתוקם חגא דשבועיא'.

כי הנצחון הוא על הנשמה הפנימית של חג השבועות, להבין שאינו סיפור ישן, אלא דבר הוה בכל שנה ושנה. שזה נקרא זכרו תורת משה, כי תורת ה' הוא תורה שבכתב, תורת משה הוא תורה שבע"פ, שגם זה צייתי בחורב, על כל ישראל חוקים ומשפטים, בכל הדורות של כלל ישראל נשפע עליהם חוקים ומשפטים, לא בעבר אלא בהוה, כי הדבר נתחדש בכל יום ויום. ההתחלות קשות, אך מכאן ואילך יערב לכם :

וכן מובא להלכה **מהחתם סופר** ענין יו"ט שני דשבועות שלכאורה, אם ספרו חמישים יום הרי אין מקום לספק של יום טוב שני, אלא רואים שיש ענין כמוס במה שחז"ל קבעו, ופוסק להלכה שלכן יום טוב שני דשבועות יותר חמור, משאר יו"ט שני, כי חכמים קבעו זאת לכתחילה, וכן כעין זה אי' **מהרבי מקאצק**, והנה יש פה ענין מופלא שביום נתינת תורה שבכתב וכן תושבע"פ, שם מוצאים כח ותוקף חכמים, וכמו שכבר מובא **במגן אברהם** איך אומרים מתן תורתנו, וכנ"ל :

משא"כ אנחנו שזכינו לקבל תורת אמת ממש רבינו שסופרים ממחרת יום א' דפסח הנקרא שבת, ממילא יוצא שיום החמישים הוא יום מתן תורה. ובגמ' מנחות אמרו מתמניא ביה, יום במגילת תענית מיום ח' ניסן, כי בו 'איתוקם חגא דשבועיא' כשנצחנו את הצדוקים נאמר שנתקומם חג השבועות, משמע שזה היה עיקר המחלוקת איתם אם שבועות שייך למתן תורה או לא. כי מי שמאמין רק בתורה שבכתב אין לו סיבה למסיבה, קיבלו ספר נאה, וזהו זה. מהי השמחה הגדולה על חיבור הספר הנאה הזה, הרי אין כאן פירושים וחידושי תורה בכל יום, ואין לזה המשך.

משא"כ אצלינו בני ישראל, הרי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, הקב"ה מדבר מתוכו. שזהו חידוש נפלא מאד, כשנתבונן בפשטות הדברים, הרי יש כבר כמעט שלוש וחצי אלף שנים מזמן מתן תורה, ואלפי שנה שחכמי ישראל לומדים תורה, ומי שלומד תורה טועם בא טעם חדש, פירוש מחודש, ובכל יום מגלים מה שמונח מתחת לפסוקים, בכל כפל לשון, בכל קוץ ותג, עומד וראה כמה ספרים מתחדשים בכל יום, הרי רואים שכל זה מעשי אלקינו, ואלפיים שנה קודם בריאת העולם היה הקב"ה משתעשע בה. אין סוף ואין קץ, קול גדול ולא יסף, ולא פסק.

כמ"ש בגמ' סנהדרין (יז). ולזה אנו

החמה, מצד תורה שבכתב אי אפשר להבין איך יהודים מתפללים מנחה חמשים דקות אחר השקיעה ואומרים שעדיין יום, אך כך סבר **רבינו תם** ועוד הרבה מאד מהראשונים שאז הוא שקיעת החמה האמיתית, וכן נהגו בפרשבורג בערב שבת להדליק נרות עד ארבעים דקות אחר השקיעה, וכמ"ש **החת"ס** רמז 'ואנחנו עושים במלאכה עד צאת הכוכבים' [כמובן שבימינו כבר נהגו ע"פ רוב גדולי ישראל להחמיר מספק משקיעת החמה ועוד לפני כן].

זהו כח תורה שבעל פה שלומדים ממדרש הכתובים שהיום מתחיל מעלות השחר אע"פ שסימני היום לא מתחיל באותה שעה כלל, חושך גמור, אעפ"כ יכול לצאת ידי חובת קריאת שמע של שחרית, כי כך למדוהו בתורה שבעל פה, וכן בלילה התפלל מנחה ארבעים דקות אחר השקיעה. זהו כחו של תורה שבעל פה.

משה רבינו הוציאם בעלות השחר בכח, ללמדם כח תושבע"פ

וכתב **הפנים יפות** שכששמעו בני ישראל כי ביום השלישי ירד ה' על הר סיני קבלו שיהיה בבוקר בזריחת החמה, ולכן ישנו לאחר עלות השחר, וכווננו לקום לקראת נץ החמה. אך משה רבינו שהוא מלמד אותם גם תורה שבעל פה, והקב"ה שנותן להם גם תורה שבעל פה, אזי הגיע הקב"ה על הר

בשבעות עושים 'עסק' מצאה"כ ועלוה"ש להחזיר אמונתנו בתושבע"פ

כתב בספר **בהיות הבוקר** (אות תרי"ח, לאב"ד קאשוי רבי שאול בראך זצוק"ל), ע"פ מש"כ בשו"ע ובמג"א שיש להמתין בליל שבועות לצאת הכוכבים, בקידוש היום, שיהיו ימי הספירה תמימות, ויש מחמירים גם בתפילת ערבית להתפלל מאוחר. הרי שענין 'צאת הכוכבים' של שבועות הוא ענין מדובר מאד. וכן 'עלות השחר' של שבועות הוא ענין מדובר מאד, כיון שנהגו רבים שאינם יושנים בליל שבועות, וטובלים לפני העלות השחר, יש שהולכים להתפלל שחרית בעלות השחר כדכתב **הרה"ק מקאמארנא** זי"ע שכן הזהירו דודו **מהרצ"ה מזידיטשוב** זי"ע להתפלל בשבועות בעלות השחר. ויש שהולכים לנוח קודם התפילה, אזי הם זהירים לקרוא ק"ש של שחרית בעלות השחר, נמצא שיום השבועות הוא מצויין הן בצאת הכוכבים שלו והן בעלות השחר שלו.

ואי' **בפנים יפות** פ' קרח [וכ"כ החת"ס] ונשמט שזהו מדברי רבו בעל ההפלאה זי"ע עה"פ 'בוקר וידוע השם את אשר לו', דידוע שבני ישראל אמרו נעשה ונשמע על תורה שבכתב, ועל תורה שבעל פה הוצרכו כפיית הר כגיגית. והנה בתורה שבכתב מבואר בגמ' (מגילה כ:) שמצד תורה שבכתב מתחיל היום מזריחת החמה עד שקיעת

מבאר הגה"ק רבי שאול בראך מה שעושים עסק גדול ביום קבלת התורה מענין צאת הכוכבים ועלות השחר, ללמדנו כח קבלת תורה שבעל פה, הילד שואל את האבא מדוע אין מתפללים ערבית, והלא כבר חושך, אבא אומר לו שחכמינו זכרונם לברכה לימדו אותנו שעדיין יום, מחכים לזמן רבינו תם ושיטת הראשונים שאמרו כך. וכן בבוקר קוראים ק"ש של שחרית בעלות השחר, להחדיר אמונתנו בתורה שבעל פה בזה היום, עכת"ד. נעשה ונשמע אמרו כאחד. נעשה ונשמע כ"אחד" שבקריאת שמע. ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד. הרה"ק הרבי ר' הירש מרימאנוב זי"ע אמר, שהכוונה הוא שבני ישראל אמרו נעשה ונשמע באותה התלהבות ודביקות ומסירת נפש שאומרים שמע ישראל ד' אלקינו ד' אחד. וזהו נעשה ונשמע אמרו "כאחד", כמו תיבת אחד שבפסוק שמע ישראל, עכדה"ק.

(בארת המים)

סיני כבר בעלות השחר ע"פ דין תורה שבעל פה.

וזה שנאמר 'ויוצא משה את העם' ככפית הר כגיגית ללמדם תורה שבעל פה שהיום מתחיל מעלות השחר ולא רק מהנץ החמה, ומסתמא התווכח בדרכו עם כמה 'לומדים' שטענו והרי עדיין החושך מכסה ארץ, ומשה רבינו גילה להם שיש תורה שבעל פה, והתחיל מעמד הר סיני לא בנץ החמה אלא בעלות השחר, כמו שנאמר 'בהיות הבוקר'.

והשי"ת ראה שאינם רוצים לקבל ממשה שהוא כבר יום, ועל זה כפה עליהם הר כגיגית, לקבל ממשה רבינו שע"ב דקות קודם הנץ כבר יום, וע"ב דקות אחר השקיעה עדיין יום. שהרי כתבו **התוס'** בפסוק 'ואנחנו עושים במלאכה מעלות השחר' אינו לימוד ממש אלא אסמכתא בעלמא, כי באמת הוא רק מדרבנן. ובה

מגילת רות - יומא דהילולא דדוד מלך ישראל

מזרעו, זה הוא שאמר "כי גואל אנכי" שהרי הגואל יהיה מיוצאי חלצי, "וגם יש גואל קרוב מזה" הקדוש ברוך הוא שנאמר (ירמיה ג, לד) גואלם חזק ד' צבאות שמו, וכתוב (תהלים קמה, יח) קרוב ד' לכל קוראיו, וכתוב (דברים ג, לד) ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים וגו', ורמזו שהקדוש ברוך הוא יגאלם אף אם לא יהיה בידם שום זכות,

מובא בעוללות אפרים (לבעל הכלי יקר), קריאת מגילת רות לרמז על הגאולה. ונראה, שמשטעם זה נוהגין לומר מגילת רות בעצרת, כדילסמוך גאולה לגאולה, כי במתן תורה נעשו חירות מן המלכיות (מדרש תנחומא כי שא, טז), ובמגילת רות בא גם כן הרמז על הגאולה, כאומרו (רות ג, יב) כי גואל אנכי, וגם יש גואל קרוב ממני וגו', ורמז לה בועז שהגואל יבא

▲ ▲ ▲ ▲

במדרש זוטא (רות פרשה ב) "אמר רבי חייא בר אבא כל ראשי פסוקים של רות "ווי" חוץ משמונה פסוקים, מפני שדבקה לבני ברית שניתנה לשמונה.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

בסדר הדורות (ה"א שפ"ט) כתב: שראה בספר כתב יד אצל החסיד מ' לייב ז"ל בקלוז' דק"ק סלוצק, שכתוב שם: "שרבינו ישעיה בעל השל"ה נתעברה בו נשמת רות, וסימנך שכל הפסוקים בספר רות מתחילים באות "וי" חוץ מפסוקים שעולים בר"ת "ישעיה באהל" שזה ר"ת בן אברהם הלוי, עכ"ל.

ומוסיף שם: לדעתי נצנצה רוח הקודש בבנו של השל"ה הג"מ **שעפטיל** שקרא להקדמתו לספרו של אביו - **"ווי העמודים"** רמז לוויין הנ"ל.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

החיד"א (שם הגדולים חלק הגדולים מערכת י' אות שצט) הביא את דברי הסה"ד, וכתב שטעות הוא, שאין הר"ת "באהל" אלא "באל" והוא ר"ת בן אברהם לוי,

שכך סדר הפסוקים: יתן (א, ט) שבנה (א, יב) עיניך (ב, ט) ישלם (ב, יב) הלהן (א, יז) באשר (א, יז) אני (א, כא) ליני (ג, יג) [ועי' מש"כ שם בשם הגדולים עוד לבאר את לפי"ז לשון "וילפת" שנא' לגבי בועז].

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

"ויוצבט לה קלי". (רות ב, יד) בשם **תורת הרבי העשיל**, איתא במדרש (רבה ה' א): "אילו

מכל מקום יעשה למען שמו הגדול המחולל בגוים, כמו שנאמר (יחזקאל לו, כז) לא למענכם אני עושה בית ישראל כי אם למען שמי המחולל בגוים, ... זה הוא שאמר (רות ג, יג) "ליני הלילה" – בגלות הזה שנמשל ללילה, ... "והיה בבוקר" כשיעלה בוקרו של הגאולה שנאמר בו (תהלים פט, לז) וכסאו כשמש נגדי, "אם יגאלך טוב" היינו זכות התורה שנקראת לקח "טוב" (משלי ד, ב) אזי מוטב ("יגאל"), "ואם לא" שלא יהיה בהם שום זכות, מכל מקום "וגאלתיך אנכי", היינו הקדוש ברוך הוא יעשה למען שמו כמו שנאמר (שמות כ, ב) "אנכי ד' אלקיך, או זכות כבוד התורה.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

כתב **הב"ח** בהקדמת ספרו **משיב נפש** על מגילת רות, שכל הענין מה שכתב שמואל הרמתי ספרו (כדאיתא בפ"ק דבבא בתרא), הכל הי' כדי לקבוע הלכה לדורות שעמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית, ולא יהי' שום ערעור ופקפק בהלכה זו.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

בעל **ברוך טעם** דרש בטו"ט עפ"י הפסוק (תהלים קי"ט, קסב - קסב) "שרים רדפוני חנם", היינו דואג שהי' שר בתורה ודרש ג' מאות הלכות במגדל התלוי באויר, רדף דהמע"ה ורצה לפוסלו מלבא בקהל, "ומדברך פחד לבי" ביאר **ברבינו בחיי** (פ' יתרו) ש"דבר" היינו תורה שבכתב, שאין שם הוכחה להתיר עמונית. אבל "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" ש"אמרתך" היינו תורה שבע"פ (כמבואר ברבינו בחיי שם) שכן הי' מקובלים הלל"מ עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית:

שלא תועיל בחינתו אז "עגלות מפוטמות היה מאכילה" כפי שרצה בתחילה לתת לה.

מואבי ולא מואבית - נשמת

משיח בן דוד

ויאמרו אליו איה שרה אשתך ויאמר הנה באוהל (בראשית יח ט). בשם ספר **מוצל מאש** בשם **החידושי הרי"ם** על פי מה שאיתא בשי"ס יבמות (עז). **מואבי ולא מואבית**, שתלוי אי אשה מצווה לקדם ומפקדת אהכנסת אורחים עיי"ש , וזה ששאלו **איה שרה** כו', כי מחויבת גם כן אהכנסת אורחים, והשיב להם **הנה באהלי** שאינה מופקדת. ובזה נראה לפרש מה שהלכו המלאכים של הפיכת סדום והצלת לוט לאברהם לכאן, כיון שנשתלחו למקום אחר, אולם כי עיקר הפיכת סדום והצלת לוט עבור בנות לוט כמ"ש במדרש (בר"ר נ י) **הנמצאות** וכו' **מצאתי דוד עבדי** (תהלים פט כא), שהיה הכנה להולדת דוד ומשיח בן דוד, ולכך המתינו על תשובת אברהם **הנה באוהלי** שאינה מחויבת, שבזה היה הצלה לבנותיו לפי שעל ידי זה מותר לדוד לבוא בקהל, שזה עיקר פלוגתת **דואג** כמבואר בשי"ס ואחר כך הלכו משם להציל את לוט. והוסיף עוד והנה אין המלאך יכול לעשות דין קודם שהוא מוסכם כן מלמטה, וממילא כשהלך להציל את לוט כדי שיצא ממנו **דוד** הוצרך לשאול את אברהם **איה שרה אשתך** והשיבו **הנה באהלי**, ממילא נעשה הדין שאין **דרכה של אשה לקדם אף לקראת נשים**, ודרשינן שפיר **מואבי ולא מואבית**, ומותר לבא בקהל, ובלא זה היה הדין כפשטיה דקרא שאף מואבית בכלל, ועל כן שאל **איה שרה** כדי שיוכל לילך להציל.

היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר', עגלות מפוטמות היה מאכילה", עיי"ש. והוא תמוה, דלכאורה נראה כגנות לבועז, שמה שנתן לה היה בשביל הכבוד.

ויש לומר, דאיתא בגמרא (יבמות מח:): "ר' יוסי אומר, מפני מה גרים בזמן הזה מעונים, מפני שאינם בקיאים בדקדוקי מצוות כישראל". עוד איתא (ברכות כ:): שהקב"ה נושא פנים לישראל באמרו: "אני כתבתי בתורתך ויאכלת ושבעת וברכתך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה". ולפי זה יש לומר, כי מה שנתן לה בועז דבר מועט לא היה חלילה מצד קמצנות, אלא כוונתו היתה לראות אם היא מדקדקת לברך ואם בקיאה היא בדקדוקי מצוות.

אמנם, איתא במדרש (שם): "ויצבט לה קלי – קליל זעיר בשתי אצבעותיו וכו', ממה, דכתוב 'ותאכל ותשבע ותותר', ונראין הדברים שהברכה שרתה במעיה של אותה צדקת", ע"כ. נמצא אם כן שהמבחן שעשה לה בועז לא הועיל, שהרי שבעה מהמעט שנתן לה, ובכדי שביעה חייבים לברך מן הדין, דכתוב "ושבעת".

ולפי זה יבואו על נכון דברי המדרש, כי אדרבה, דיבר בשבחו של בועז שהיה נדיב בעין יפה, ובאמת רצה לתת לה הרבה, ומה שנתן לה מעט, כי רצה לבחון את מעשיה אם בקיאה היא בדקדוקי מצות כנ"ל, ועל כן: "אילו היה יודע בועז שהקב"ה מכתוב עליו ויצבט לה קלי ותאכל ותשבע ותותר", היינו שתתברך במעיה ותשבע נפשה בזה המעט, ואם כן מחויבת בברכת המזון מן הדין, אם היה יודע זאת

עניני שבועות

בעצרת בעינן נמי לכם

ובכת"י מדברות קדשו של הרה"ק ר' ישראל'ניו מסאדיגורא זי"ע שאמר בשבועות והאריך שם בקדשו, ובסוף דבריו סיים בתפלה ואמר "רבוש"ע, הרי בשבועות הנך שולח את התורה לעם ישראל, והתוה"ק הרי היא "כלה" וכמו שאומרים 'תואר כלה מאוד נתעלה', ומי שמע כזאת לשלוח כלה לחופתה בלא שושבינן ומי הם שושביני התוה"ק, 'אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד', וא"כ כשהנך שולח את הכלה לבניי תשלח אתה 'אורך ימים בימינה' - בריאות וכל טוב ויעושר וכבוד' השפעות טובות עם כל מה שצריכים, אכיה"ר:

[ויש לומר ע"ד רמז, ענין בעינן נמי לכם, שזה ענין אחד אם רות אמה של מלכות, שהרי להלכה התגלה עמון ולא עמונית מואב ולא מואבית שנלמד מהפסוק 'על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים', ומכח זה נפסק שנשים אין דרכם לקדם, משום 'כל כבודה בת מלך פנימה', וא"כ רות מותרת לבא בקהל, וא"כ מתגלה אורו של מלך המשיח, ועל זה רומזים ענין 'בעינן נמי לכם' שגרם שרות היא מותרת, וכן אי' בשם מאמר מרדכי מנדבורנה 'בעינן' לשון תפלה, 'נמי לכם' גימ' קץ, שאפשר לבקש ביותר על

ענין הקץ:]

טעם דבעינן בעצרת נמי 'לכם' כי קנין קבלת התורה הוא דווקא ע"י הגוף

בשיעוריו של הרה"צ ר' א. ד. פרידמן

הביא: בשם האהבת שלום שמביא מענין המשנה "אם אין קמח אין תורה, אם אין תורה אין קמח", שהאלשיך הק' כותב שדבר זה הינו תיבות בין כנסת ישראל להקב"ה, דכנס"י טוענת שבראשונה על הקב"ה להשפיע לנו ופרנסה בכבוד ואז נוכל לקיים ה"תורה" כדבעי, והקב"ה אומר שמתחילה עלינו להתחיל ב"תורה" ואז ישפיע לנו השי"ת פרנסה בהרחבה.

ואמר ע"ז הרד"ק ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זי"ע שיש לנו תשובה ניצחת וראיה ברורה שמקודם צריך ה"קמח", דהרי חג הפסח קודם לשבועות, ובפסח נידונין על התבואה, וכן פסח בגימ' קמ"ח, והיינו שהפסח מרומז לענין הפרנסה, ושבועות שהוא מתן חורה הרי רומזת ל"תורה", וכיון שהפסח בא קודם, ע"כ דמתחילה על הקב"ה להשפיע לנו שפע רב של פרנסה וכלכלה ואז נוכל לישב באין דאגות על התורה והעבודה, עכ"ד קדשו.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

מאכלי חלב

לדרגת מדבר, אך לאמיתו של דבר טוב היה אילו היה ביכולתנו לעשות כן באכילת חמאה וחלב ללא שנדקק להמית בעל חי, וכך באמת היה אדה"ר קודם החטא, אך לאחר החטא שוב לא היה בכוח האדם להעלות הניצוצות הקי' ע"י אכילת חלב כי אם ע"י שימית הבעל א חי ויוציא דמו בנפשו, "ונהי אחר החטא לא הי' ראוי להמית בעל חי עכ"פ אחר המבול הותר לנח אמנם ביום מתן תורה שהיינו כמו קודם החטא הי' סגי בחלב בלי המית בעלי חי והיו מעלין הניצוצות ע"י חלב:

[ויש לרמוז דבר נפלא בענין מאכלי חלב, שהרי משה רבנו נולד בז' אדר י'תצפנהו שלשה ירחים שזה ז' סיון 'הוסיף יום אחד מדעתו', ואז בז' אדר י'תלך ותביא לו מינקת מן העבריות', ובחז"ל פה שעתיד לדבר אם השכינה הקי' וכו', וע"ז רומזים ביום נתינת התורה:]

ענין ג' רגלים

להתבונן בשפלות עצמינו. וכבר רמזו על זה חז"ל 'סומא באחת מעיניו פטור מן הראיה', היינו כשאינו מתבונן בשני ההתבוננויות, הן בגדלות הבורא והן בשפלות עצמו, אזי אינו זוכה לראות פני אלוקים.

טעם נאה למנהגן של ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות נתן הרה"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע (מובא באמרי פנחס השלם, לשבועות, רמז רסט), עפ"י מה דכתיב (עי' מלכים א ג, טו) ויעש שלמה משתה לכל עבדיו, מכאן שעושין סעודה לגומרה של מצוה. והנה בשבועות גומרים את מצות ספירת העומר, לכך עושים סעודה לכבוד גמרה של מצוה. ולמה במאכלי חלב? כי אם היו עושים סעודה של בשר, לא היה ניכר האם הדבר לכבוד מצוה נשגבה זו, או לכבוד יו"ט. ע"כ קבעו לעשות סעודה של מאכלי חלב, להורות בזה שעיקר סעודה זו נעשית לכבוד סיום קיום מצות ספירת העומר.

ואילו הגה"ק החתם סופר זי"ע גילה סוד נסתרים ונתן טעם לשבח למנהג זה (דרשות, לשבועות, תקפ"ז), כי הנה הטעם שאנו גובלים בשר בעלי חיים, הוא כדי להעלות הניצוצות הקדושים מדרגת חי

הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זי"ע כתב הסכמה ארוכה לספר רשפי אש להרה"ק מנעשכ"ז זי"ע שפתח את פירושו לפרשת בראשית, שאות ב' מרמז על שני עניינים שצריך אדם להתבונן בהם בכל יום, אחד להתבונן בגדולת הבורא והשני

בשתי עיניו הכונה לראייה שלימה. ופי האוסטרובצער שהקב"ה כביכול גם מתבונן בשפלות עצמו ובגדלות ישראל, כמ"ש בגמ' שבועות ט. 'חטאת להשם' אמר הקב"ה הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח, כביכול כביכול הקב"ה עושה חשבון הנפש, ומבקש שנביא עליו כפרה, ובגמ' ברכות לב. אי 'ואשר הריעותי' שהקב"ה שב בתשובה שברא את היצר הרע. וכביכול שמצמצם עצמו ומייחס את הדבר על עצמו. ומאידך הקב"ה מתבונן בגדלות ישראל, כמו שכתוב בפרשיות של התפילין של הקב"ה כי מי וכתב האוסטרובצער בסוף ההסכמה אל המדפיס, שאם הוא רוצה להדפיס את ההסכמה, ידפיס גם את הקונטרס הנ"ל:

ובהמשך ההסכמה מאריך רבי מאיר יחיאל לפרש כמה עניינים, ובסוף ההסכמה כתב האוסטרובצער דבר נורא, דבגמ' חגיגה אמרו 'כדרך שבא לראות כך בא ליראות', אם זוכה אדם לעלות לרגל ולהתבונן בגדלות הבורא ובשפלות עצמו, אזי כביכול הקב"ה [לולא שהדברים כתובים אי אפשר לאמרם] בא גם לראות את האדם בשתי עיניו כביכול, כמ"ש רש"י בחגיגה דף ג'. כדרך שבא לראות, והרי אני מאמין באמונה שלימה שהקב"ה אינו גוף ולא ישגוהו משיגי הגוף, ומה שייך אצלו ית' שתי עיניו,

ופי הטורי אבן שראיית הקב"ה

מנהגי ישראל

הצלתו של משה שהוא יום מתן תורה.

מנהג השלכת תפוחים מקורו בשבועות או בשמיני עצרת?

בתרגום שני על הפסוק 'ישנו עם אחד' (אסתר ג, ח) מובא שהלשין המן לאחשורוש על היהודים, שבחודש סיון עושין שני ימים טובים ובאים לבתי הכנסיות שלהם וקוראים אותן עצרת או חג שבועות, ועולים על גג בית הכנסת שלהם ומפזרים שושנים ותפוחים ומלקטים אותם, ואומרים כשם שאנו מלקטים השושנים והתפוחים האלה

מה המקור למנהג שטיחת עשבים בחג השבועות?

כתב הרמ"א (או"ח תצ"ד, ג) נוהגין

לשטוח עשבים בשבועות בבית הכנסת והבתים, זכר לשמחת מתן תורה.

בסי' כל מנהגי ישורון (סי' ס"א סק"ב),

מביא טעם למנהג זה, שהרי משה רבינו נולד בז' אדר והצפינו אותו ג' ירחים עד ו' סיון, ואז "ותשם אותו בסוף על שפת היאור", לזכר הצלתו של משה ע"י קני הסוף אנו מקשטים את הבתים בענפים וירק ביום

תורה "עפיל טיש" והוא שבעריכת שולחנו של האדמו"ר זורק תפוחים לחסידיו.

ככה יתלקטו כניהם מבינינו ואומרים זה היום שניתנה התורה לאבותינו בהר סיני, ע"כ.

המקור למנהג זה בשמחת תורה, מובא בפירוש אליהו זוטא ל'לבוש' (או"ח סי' תרס"ט סק"ז) עיי"ש.

מצאנו שמנהג זה של השלכת תפוחים בחג השבועות היה נוהג בארצות המערב.

וכן בדרשות שפע חיים (לכ"ק האדמו"ר מצאנו זצוק"ל ח"ב עמ' רכג) מביא מנהג זה, וביאר זאת שמנהג זה מסמל את ההשגחה הפרטית שאין הדבר תלוי בהשתדלות האדם, ולמי שהתפוח מיועד אליו יגיע, וזה הרעיון של חג שמחת תורה:

והדבר מבואר בספר "שריז ופליט" שהוציא לאור הרב יעקב משה טולידנו ז"ל על פי כתבי יד (בשנת תש"ה חלק א עמוד 8)

אולם מנהג צאנו לערוך ביום שמחת

אמרות טהורות בסוגיא דמתן תורה ועניני החג

דברים מופלאים

מטשעטשעוויטש (בשם גיסו רבי עמרם חסידא) שורש סדר 'דילוגי האותיות' בתורה כי הנה נודעים דברי הרמב"ן בהקדמה לפירושו על התורה, שכל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה.

"וירא העם וינועו, ויעמדו מרחוק" רעיון נפלא בשם הרב רבי עמרם זצ"ל 'חסידא' מתלמידו וידידו של מרן החתם סופר, שכונה אותו 'חסידא' כשהיה עוד אברך צעיר, וכן הביא דבר תורה משמו 'בשם הרב רבי עמרם זצ"ל'. [כל עמרם מבני אשכנז נקראים על שמו].

וידוע מתיקוני זהר ועוד שיש כמה דרכים איך לצרף האותיות, מלבד ראשי תיבות וסופי תיבות, ואתב"ש, ואח"ס בט"ע המובא בגמ' ומדרשים, יכולים גם לשנות סדר האותיות, בראשית – ראש בית', או

דבר תורה משמו, [מובא בתורת משה סוף פ' יתרו בשמו, וכן מובא כ"פ בערוגות הבושם ששמע מזקנו ריב יוסף

ברא שית' וכדו'. ואמר רבי עמרם חסידא היות' שיש שישים רבוא אותיות לתורה' ר"ת 'ישראל' כמבואר **בשלה"ק**. וא"כ מיום מעמד הר סיני ששם קיבל כל יהודי אות שכנגדו בתורה, לפני מעמד הר סיני היה דינם כבני נח, ועיקר השייכות לתורה הוא רק ממעמד הר סיני.

וכיון שראו בני ישראל את הנשמע, את הקולות. 'וירא העם וינועו, ויעמדו מרחוק'. פי' **רבי עמרם** שע"י שראו את הקולות התחילו לנוע ולהסתדר באופן שיהיה מצורף ככל אותיות התורה הכתובים בספר התורה, כל יהודי היה לו אות אחרת, והעמידו עצמם לפי אותיות התורה,

יחד עם הרווחים, שעמדו ב' ליד ר' וליד א' ושי' וי' ות', ואח"כ השאירו רווח, היינו אנשים מיוחדים שהם כנגד הרווח – הלובר שבתורה, בחי' אש לבנה שעל גבה כתובים האותיות באש שחורה, ואח"כ נעמדו האנשים המכוונים כנגד אותיות ב' ור' וא' וכו'. וזהו 'וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק', כדי לעמוד כסדר הספר תורה 'מבראשית עד לעיני כל ישראל'.

לפי צירופי אותיות התורה בכל שעה, כך מתנענעים נשמות ישראל מהכא להתם, ובערוגות הבושם בפי' ויקרא הביא דבר זה

בשמו. ובפי' יתרו מוסיף דבר פלא, שהרי היום אין אנו עומדים כמו שעמדנו במעמד הר סיני, אלא שמאז והלאה משתנה בכל רגע צירופי האותיות שבתורה, כי התוה"ק כשניתנה במעמד הר סיני היינו כולנו עומדים בזה הסדר, אך בכל שעה ושעה יש תתרו"ף צירופי הויה, וכך מתחלק צירופי אותיות התורה, וכפי סדר תזוזת האותיות למעלה, כך מתנענעים היהודים כאן ושם למטה, כי אלו הנשמות מצרפים תיבה כזאת בעולם, ואם יהודי אחד לא הגיע לשיעור היום, כי האות שלו אינו צריך להיות לצירוף של היום, לכן סיבב לו השי"ת סיבה שלא יהיה כאן למטה בזה המקום, כי היום הצירוף הוא באופן אחר.

[גם מה שנדמה לאדם שיש לו 'קבלה של הבלי' מאביו וזקנו שאסור להכנס לבית מדרש פלוני, הוא משום שהקב"ה מהפך מסיבותיו שלא יהיה שם, כיון שאינו שייך לצירופים אלו] וזה שאמר דוד המלך 'בכל יום הייתי מחשב למקום פלוני אני הולך, למקום פלוני אני הולך, ורגלי מוליכות אותי לבית המדרש', היינו שאני חשבתי שאני הולך לכאן ולשם, אך הקב"ה רצה לצרף אותיות של התורה בחמדת שעשועים באופן כזה מחודש, לכן הולך אותי לכאן ולשם

ולא יותר". בספרים הביאו את קושיית **הרבי ר' בונים מפרשיסחא** זי"ע, בשלמא מה שציווהו שלא יפחות ניחא, אך מדוע ציווהו שלא יוסיף מה נזק יכול לבוא מכך? ופירש **הרבי מקאצק**, שהשי"ת אמר למשה לומר לישראל 'אם שמוע תשמעו בקולי וגו' והייתם לי סגולה מכל העמים', שנתן תנאי בדבר 'אם שמוע תשמעו',

אך הרי מבואר במשנה (קידושין סא, א) שאם אין עושים 'תנאי כפול' אזי ועל כן אם היה אף אם לא קיימו את התנאי אין המתנה בטילה משה רבינו מוסיף ע"ז, ומסביר לבני ישראל שאם לא יקיימו את התורה לא יקבלו שכר זה, הייתה ח"ו המתנה בטילה, לכן אמר לו השי"ת 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל לא פחות ולא יותר', אל תוסיף על דברי ואל תכפול את התנאי, כי רצוני שיהיו לי לעם סגולה ללא תנאים ובכל מצב שהם.

ואמר על כך תלמידו **הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטינין** זי"ע, שיש שחשבו את **הרבי מקאצק** כאדם חריף וקפדן, אך בווארט זה רואים כיצד היה לבו שופע אהבת ישראל לכל יהודי באשר הוא:

ומובא (משמו של ר' חיים יצחק שוורץ ז"ל) את קושיית **הרבי ר' בונים**, בנוסח

. כמ"ש **הבעש"ט**, אדם חושב שהוא הולך במקום שהוא רוצה, אך הקב"ה מוליד אותו 'ודרכו יחפץ'.

וכן אמרו בגמ' (קדושין דף ב') שהתורה"ק נקרא בשם דרך, הדרך אשר לכו בה. וכתוב 'מה' מצעדי גבר כוננו ודרכו יחפץ', הקב"ה מסבב כל אחד לאן ילך, כי 'דרכו יחפץ' שיש להקב"ה חפץ ורצון לסדר אותיות של נשמות ישראל בזה העולם כפי הצירוף שמשודר למעלה. ורק בשעת מתן תורה היה כפי הסדר של 'בראשית ברא אלקים עד לעיני כל ישראל'.

רבי עמרם חסידא מוסיף לפרש בזה מה שאומרים בהגדה של פסח **'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו'**, כי אם היה לנו עיניים מאירות והיינו רואים צורת עמידתנו הרוחנית, היינו רואים מעצמינו את כל התורה מבראשית עד לעיני כל ישראל! וכמ"ש 'וירא העם וינועו' שהם ראו כל זה בעיניהם הטהורות, הרי שהקרבה לפני הר סיני זה בעצמו כבר היה תורה"ק: זכותו יגן עלינו.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

"אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל" (יט, ו) **ברש"י** כתב: "לא פחות

"אנכי ה' אלוקיך" וגו'. ביאר החפץ חיים זי"ע עומק דברי חז"ל, על תיבת 'אנכי' שהוא נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית. וביארו שהקב"ה הכניס עצמו בתורה הקדושה, שע"י לימוד התורה ימצא את ה'אנא נפשי' – את הבורא יתב"ש שכבודו מלא עולם, כי הכל מאתו יתברך בחשבון מדוקדק ואין עוד מלבדו: (ילקוט משלי החפץ חיים, ערך תלמיד חכם)

כת"ר מצוות נכללים ונרמזים בעשרת הדיברות

"וכל אשר לרעך". רמז נפלא מרמז החתם סופר על חג השבועות עי"ש וז"ל אחז"ל **כתר** אותיות בעשרת הדברות תרי"ג נגד תרי"ג מצות וז' אותיות האחרונות 'אשר לרעך' נגד ז' מצות דרבנן, והם **אבילות, נטילות ידים, עירובין, פת בגם ויין משתם, תעניות, פורים, חנוכה, כמ"ש סמ"ג** וכל זה כ' בפייט דשבועות.

ונ"ל דמרומזים באותיות אלו, **א** אבילות דאסמכוהו יועש לאביו אבל שבעת ימים' והוא ה"י מוקדם משארי מצות דרבנן, והיא מתקנת מרע"ה, **ש** שטיפה היינו נטילת ידים שתיקן שהע"ה, **ו** ואסמכוהו אקרא יודיו לא שטף במים', **ר** רשיות של שבת היינו עירובין שתיקן שהמע"ה, **ל** לחם הוא פת בגם ויין משתם שתיקן דניאל בבבל

שונה: מדוע רק בשליחות זו של משה רבינו לעם ישראל נאמר 'לא פחות ולא יותר' מה שלא מצאנו בשאר מקומות? ותירץ **הרבי ר' בונים** עפ"י משל לשדכן שרצה להציע בן של גביר לבתו של הרב,

אך הגביר התרה בו לבל יציין בפני הרב את עשרו, כי אינו חפץ שיקחהו מחמת ממונו אלא מחמת יחוסו וחכמתו... השדכן שפיקח היה וידע שלולי זה לא יקום השידוך השיא עצה בנפשו ואמר לרב: יש לי בשבילך בחור ת"ח משפחה מיוחסת, אך יש בהצעה זו מעלות נוספות שאני מנוע מלאמרם... הרב הבין מיד את כוונתו והשידוך יצא לפועל,

כן הדבר בענייננו: הקב"ה הציע לבני ישראל את תורתו הקדושה, אך לא חפץ שיטלוה מחמת השכר והעונג הרב שצפון לעוסקים בה ובמצוותיה, לכן לא האריך בפירוט השכר והמתיקות שיש בה. אך משה רבינו חפץ בטובת ישראל ואף הפשוטים שבהם, וחשש שאם לא ידעו כל זאת לא יקבלו את התורה מיד בלב שלם, ע"כ אמר להם אלה הדברים אשר הותר לי לומר לכם 'לא פחות ולא יותר...' וכך הבינו שיש יותר מדברים אלו, רק שאין רשות לאמרם:

שלל רב" אמירה היינו דיבור מפורש, והוא מה שהפסוק נותן טעם אחר כך. על דבר אשר לא קדמו אתם בלחם ומים בצאתכם ממצרים, שמזה דרשו חז"ל איש דרכו לקדם ואין אשה דרכה לקדם. אשר מטעם זה הותרה רות המואביה לבא בקל, וממילא דוד הוא ישראל כשר:

באופן אחר כעין הנ"ל הביא (שם בתהלים קי"ט) **מהגר"א** "מדברך" היינו תורה שכותב שנאמר בו דיבור, פחד לבי, כי לא פורש בו מה דין המואביות. אבל שש אנכי על "אמרתך" היינו תורה שבע"פ שמוזכר לשון אמירה, אמר אבי אמר רבא וכדו', מזה שש אנכי שהם קיבלו שמואבי ולא מואבית. בגמ': א"ל דואג האדומי כו' שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו כו' א"ל אבנר תנינא עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית. א"ל אלא מעתה ממזר ולא ממזרת כו' כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית:

בגמ': כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי, עמוני ולא עמונית וכו'.

מקשה **בעל החידושי הרי"ם** זצ"ל למה רק אז נתחדשה הלכה זו, ולא נכללה

קודם גלות צדקיהו, ומוסמך אקרא יאכלו לחמם טמא בגוים ואל תלחם לחם ר"ע עין ר"ת ער"ל לחמו של ערל, רביעי הוא צום הרביעי חמישי שביעי עשירי כדכתיב בקרא שתיקנו אחר החורבן גלות צדקיהו, ע עמלק הוא פורים מחיית עמלק שקבלו סמוך לבנין בית שני, כ כהני"ם הוא חנוכה שע"י חשמונאי שנקרא ע"ש הכהנים דוקא, כמ"ש רמב"ן ר"פ בהעלותך, והוא מצוה אחרונה שבימי בית שני, ושאר מצות דרבנן המה סייגי גזרות ותקנות לתורה, ולא כעין מצוה מחודשת:

בגמ': עמוני ולא עמונית וכו', דרכו של איש לקדם. הגר"א ז"ל (הובא בספר המאור הגדול פ' כי תצא) אמר בזה רמז נפלא בפסוק (תהלים קי"ט, קס"א) "שרים רדפונים חינם" - זה דואג שהי גדול בתורה כדאיתא בסנהדרין (ק"ו ע"ב), רדף את דוד המלך חנם, ורצה לפסלו מלכא בקהל ד'.

"ומדברך" - ממה שנאמר סתם - לא יבא עמוני ומואבי בקהל ד'. "פחד לבי" כי סתם משמעות הפסוק הוא לכלול שבין עמונית ובין מואבית אסורים גם כן לבא בקהל.

אולם שש אנכי על אמרתך כמוצא

מקודם בין שאר ההלכות:

מושבע מהר סיני "הפיי ג"כ כנ"ל שבהר סיני נתברר אצל כל איש ישראל שאין לו חיות רק מהשיי"ת", וקבלה ברצון והסכמה כזו נקראת שבועה. עיין במס' נדה משביעין אותו כו'.

אלא רצונה של רות להתגייר היתה אף שידעה שלא תוכל לבא בקהל ה', וקבלה עליה הכל רק שתוכל להסתפח בנחלת ה'. ומן הרצון הזה, נתחדשה הלכה זו.

בדומה לזה אי' **בשפת אמת** לשבועות [דף י"ז ע"א] "יום טוב הזה נקרא חג השבועות ע"ש השבועה שנשבעין ועומדין מהר סיני, והוא ע"י שהי' לבניי מסיינ באמת" עיין שם עוד.

והוסיף הרב **אברהם נח קליין** ז"ל בספר **דף על הדף**: ואולי אפשר להוסיף שהטעם שמואבי ולא מואבית הוא כמו שאומרת הגמרא, רבי שמעון אומר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים, דרכו של איש לקדם וכו'. והיה יכול ר"ש להקשות אולי דרכה של מואבית הוא ג"כ לקדם בלחם ובמים. אלא התירוץ הוא דכאשר ראו את רות המואבית וצניעותה ידעו שאין דרכה של אשה, אפילו מואבית, לקדם בלחם ובמים: (וללוי אמר)

בגמ': **האומר אשכים ואשנה פרק זה כו' נדר גדול נדר לאלקי ישראל**. לכאוי תמוה למה חייב הוא ללמוד דוקא פרק זה ודוקא משנה זה, וכי מה רע אם הוא ילמוד פרק ומסכתא אחרת.

בגמ': והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא. הביא בספר **ברכת אליהו** מהגאון ר' **אליהו פישר שליט"א**: והיכן מצינו שבועה בהר סיני [ובערבות מואב היתה שבועה, כדאי' בנדרים דף כ"ה - מיוסד עה"פ לעבדך בברית ה"א ובאלתו כו'], מסביר **השפת אמת** [מטות תרל"ד], שבועה היא שרוצה האדם ומקבל עליו בכל לב, שבועה מלשון שבע, התאספות כל הז' מדות שבאדם, ולגבי

והגיד **האדמו"ר מקאצק** זצ"ל (אמת ואמונה תקצ"ד) שלכל אחד יש לו את החלק

הקושי והלא מושבע ועומד מהר סיני :

בגמ': אמר רב יהודה אמר רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות.

בכתבי הרה"ק בעל ה"אמרי שאול" ממודז'ץ זי"ע כותב בעניני שבועות ד"ה לעולם, וזה לשונו: לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אף על פי שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. והקשה **א"י זצוק"ל מקאזמיר** כי היה צריך לומר שמתוך שלא לשמה ילמוד ויעשה לשמה, או בא ללשמה.

ופירש מה שאמרו "בא לשמה" לא על עצמו מוסב רק על זולתו. כי לפעמים יושב אדם בבית המדרש אצל הגמרא, ולימודו הוא שלא לשמה רק למראה עיני בני אדם, ולבו בל עמו, וכשנכנס אחד ורואהו לומד, יתעורר לבו בקרבו ויאמר, מדוע לא אלמוד גם אנכי, ומתלהב ויושב ללמוד, הרי השני לומד לשמה, זה הפירוש שמתוך שלא לשמה של אחד בא השני לשמה :

שלו בתורה, ואם הוא שאף ונדר שילמד פרק זו, הרי זה בגלל שחלק זה הוא שייך לשורש נשמתו, לכן באמת צריך לקיים את שבועתו וללמוד דוקא פרק זה ומשנה זו.

בילקוט דברי אסף (ערך תורה) כתב על פי יסוד זה מה שאומרים בשמונה עשרה לשבת "ותן חלקנו בתורתך" חלקנו דייקא, שנלמד החלק ששייך לנו בתורתך :

וכ"ק אדמו"ר בעל **האמרי אמת** מגור וצ"ל כותב במכתבי תורה שלו (סיי קיט): נתאמת אצלי מה שאמרתי בשבועות העבר כי כמו שכל הנביאים קבלו מהר סיני כן כל נפש, שיש לכל אחד חלק מיוחד וכן חלק שמיוחד מהר סיני וזה מתעורר בכל שבועות ובפרט אח"כ כל ימי השנה, ומיושב לי מ"ש בגמ' האומר אשכים ואשנה פרק זה נדר גדול נדר וכו' ומקשינן והא מושבע ועומד מהר סיני, וקשה וכי פרק זה מושבע ילמוד פרק אחר כי הוא רק מושבע ועומד ללמוד אבל דוקא פרק זה לא, אולם כמו שאמרו חז"ל שילמוד אדם במקום שלבו חפץ, וזה הסימן כשיאמר אשכים וכו' פרק זה, א"כ זהו שהוא מיוחד לו בהר סיני, ומתורץ יפה

מדעתו כדי לקבל התורה בששי לחודש בשבת, כדי שנקבל התורה מבחינת 'זכור' כו'. ואפשר כי אם היינו מקבלים התורה מבחינת 'שמור' לא היו הלוחות נשברים, כי הוא בחינה קטנה, אבל מבחינת 'זכור' שהוא גבוה, שלטה בהם עין הרע ונשברו": ע"כ.

בגמ': בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת מה לילוד אשה בינינו כו'.
הרבי ר' העשיל בחנוכת התורה (פ' יתרו), ביאר היטב השקלא וטריא שבין מרע"ה והמלאכים, כי המלאכים טענו דכיון דהאדם עלול לחטוא, א"כ "תנה הודך על השמים" ששם אין חטא. השיב להם מרע"ה "החזר להם תשובה" שגם אם חטא עדיין יכול לחזור בתשובה. שוב טענו המלאכים "שמא ישרפוני בהבל שבפיהם" כלומר אינו דומה הבל שאין בו חטא למי שחטא ושב בתשובה. א"ל הקדוש ברוך הוא "אחוז בכסא כבודי" כלומר גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד (כדאיתא ביומא פ"ו ע"א).

ועל פי זה ביאר גם המשך הפסוקים "מפני עוללים ויונקים יסדת עוזי" כלומר באשר לטענת המלאכים שיש להם הבל שאין בו חטא, גם לדידן איכא הבל שאין בו

בגמ': אמר לך רבי יוסי יום אחד הוסיף משה מדעתו. דבר נאה כתב הפני יהושע בסוגיין (פו, ב ד"ה אמר רבא), דהנה אמרינן לעיל דלכו"ע בשבת ניתנה תורה לישראל דילפינן זכור זכור, שכיון שנאמר 'זכור את יום השבת' היינו בעיצומו של יום עיין שם, וא"כ עולה שהשי"ת רצה שיקבלו בני"י את התורה בערב שבת, וכן היה לולי הוספת יום אחד על ידי משרע"ה, אבל כיון שיום אחד הוסיף משה מדעתו ממילא קבלו בשבת.

וכתב דבזה יש לפרש הא דאמרינן בכמה דוכתי "זכור ושמור בדבור אחד נאמרו", ולכאורה מאי שנא דיברה זו שנשתנתה ונכפלה בלשוניתיה, אלא דבאמת לפי מה שחשב הקדוש ברוך הוא ליתן התורה בערב שבת היה לו לומר רק 'שמור' את יום השבת, אמנם לאחר שהסכים לדעת משה ליתנה בשבת הוצרך לומר ג"כ 'זכור' משום הך גזירה שוה דזכור זכור, כדי לחלוק כבוד למשה (וסיים על דבריו: כן נראה לי כפתור ופרח). עכ"ד:

וכיו"ב הביא המגיד **מקאז'ניץ זי"ע** בס' **עבודת ישראל** סו"פ יתרו ככל דברי הפנ"י, והוסיף בסיום דבריו ליתן בזה טוב טעם למה שהוסיף משה יום אחד מדעתו: "דהנה ידוע מזהו"ק כי בחינת 'זכור' גבוה מבחינת 'שמור' כו', ולזה חפץ משה והוסיף יום אחד

ואתם מיד גיליתם את סודו וצעקתם לעברו
 "מה לילוד אשה בינינו", הרי שאתם לא
 מנומסים, וממילא אינכם ראויים לקבל
 את התורה. (ישמח ישראל בשם כ"ק הרבי
 הזקן מאלכסנדר זי"ע)

בגמ': אמרו מלאכי השרת וכו' אמר
להן למצרים ירדתם וכו'. כתב הו"ב ז'
 בשו"ת (חלק א' סי' תרמ"ג): ויש להקשות:
 וכי המלאכים לא היו יודעים התשובה
 הזו, וכי לא ידעו שהתורה קשורה למעשים
 שהתרחשו בעוה"ז, תולדות האנושות
 האבות, יציאת מצרים, המדבר, המצוות
 ששייכות לבני אדם ולא למלאכים, אלא
 מאי אית לך למימר, שהם היו קורין בתורה
 קריאה אחרת רוחנית בלי פיסוק תיבות
 על דרך שמותיו של הקדוש ברוך הוא, והן
 ארז"ל: כל התורה כולה שמותיו של הקדוש
 ברוך הוא, והודיעם הקדוש ברוך הוא שיש
 לתורה קריאה אחרת גשמית על דרך פיסוק
 תיבות בעניני בני אדם בטומאה וטהרה,
 ואיסור והיתר ופטור וחייב וכן שאר דיניה.

ואחרי שידעת שאלתך, כי צוה הקל
 יתעלה, שיכתבו את התורה בלא נקודות
 וטעמים כאשר היתה באמנה אתו יתברך,
 כדי שיהיו במ שתי קריאות רוחנית וגשמית,

חטא, דהיינו תינוקות של בית רבן, ובזכותם
 קבלנו את התורה:

באותה שעה שעלה משה לקבל התורה
 בקשו מלאכי השרת לפגוע במשה עשה בו
 הקב"ה קלסטירין של פניו של משה דומה
 לאברהם, אמר להם הקב"ה אי אתם
 מתביישין הימנו, לא זהו שירדתם אצלו
 ואכלתם בתוך ביתו. (שמות רבה כח, א)
 י"ל דבאמת יש להקשות כיצד היה אפשר
 לנצח את המלאכים בטענה כזו שלא נכונה
 כלל, וכי המלאכים אכלו אצל אברהם,
 הרי בכלל לא שייך אצלם אכילה, כדברי
 רש"י על הפסוק (בראשית יח, ח) "והוא
 עומד עליהם תחת העץ ויאכלו" – נראו כמו
 שאכלו. אלא, אפ"ל שהקב"ה רימז בזה
 למלאכים שהתורה שייכת ומתאימה למשה
 וישראל שהם בעלי נימוס, וזהו שאמר להם
 "לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך
 ביתו", כלומר כשירדתם אתם לאאע"ה
 בדמות אנשים ירדתם, ואף שאברהם
 הכיר בכם וידע שאתם מלאכים [כדברי
 הרמב"ן], בכל זאת לא העליב אתכם ולא
 גילה סודכם לאמור לכם "מלאכים אתם",
 אלא אדרבה, התייחס אליכם כמו לאנשים
 בהכנסת אורחים והכנת כל מיני מאכלים,
 ואתם, איך אתם מתנהגים עכשיו עם משה,
 הלא לא הגיע לכאן "מיט די שטיוועלי" רק
 בשמלתו לבד, כדמות רוחני, מלאך כמוכם,

יעדף כח האדם ליתן לו הכח והממשלה בעליונים והתחתונים, שהשלמת כל הבריאה תהיה מסורה בידו. אבל באמת יפה דובר משה רבינו בזה ויפה השיב למלאכי השרת המקטרגים נגדו, כי בזה יפה כח האדם ממלאכי השרת,

כי מלאכי השרת אין להם שום מניעה ועיכוב בעבודתם את הבורא ית' כי אינם שרויין בין העמים שימנעו ועכבו אותם מעבודתם, ואינם צריכים לפרנסה אשר על ידי השביתה בשבת יחסר לחמם, ואין להם יצר הרע שיתגבר עליהם בכל יום לפתותם לעבור על מצות הבורא ברוך הוא, על כן נקל להם הדבר לעשות באימה וביראה רצון קונם, אבל לא כן הוא אצל האדם אשר לפי טבעו ויצרו המתגבר עליו בכל יום להחטיאו ולתפסו ברשתו אשר פורס על כל צעד וצעד, והמניעות הגדולות שיש לו בדבר פרנסתו, על כן עבודתו חשובה מעבודת המלאכים ובדין הוא שיטול שכרו מאת משלחו.

ונבין בזה סיום המאמר של ריב"ל באמרו: מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב ומסר לו דבר, שנאמר עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם בשכר שקראוך אדם לקחת מתנות ע"כ. כי לכאורה יקשה מדוע נתהפכו בתשובתו לאוהבים שננתנו לו מתנות הלא די הוא שהודו כי אין להם חלק בתורה, אבל לדברינו יבואר, כיון שהודו

כדי שמי שיכול להשיג ישיג. וכן אמרו: יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. ומסר הנקודות והטעמים כשאר תורה שבעל פה, שהיא פירוש לתורה שבכתב. והדבר ידוע: כי האותיות בלא נקודות וטעמים, יש בהם משמעויות הרבה וצירופים שונים וקריאות הפכיות, ולכן לא ניתנו הנקודות והטעמים ליכתב בס"ת, ויכתבו בחומשים משום עת לעשות לה', כדי שלא ישכח תורת הקריאה כשאר תורה שבעל פה.

ובמה שכתבתי לך תוכל לתרץ כמה ספיקות אחרות, כגון מה ששאלו הראשונים, למה לא נכתב תורה שבעל פה, או למה לא נכתבו קצת סיפורים שנראה (אלא) אפי' תיבה קטנה שאין בה סודות עמוקות וצירופים שלא נשיגם אנחנו, ואין לך בתורה אפי' אות אחת ללא צורך, ולא תפארת הקריאה, ולא בפה רפה כלשון ישמעאל, כאשר חשבו רבים, ושים תמיד כלל זה כנגד עיניך, ותצליח ואני ערב: עכ"ד ודפח"ח.

בגמ': למצרים ירדתם - לפרעה השתעבדתם וכו' יצר הרי יש ביניכם וכו'.
 בספר יד מרדכי להגאון ר' מרדכי רוטנברג ז"ל - הי"ד כותב: לכאורה וכי בשביל זה

אויערבנד זצ"ל שכתב בדברי חז"ל כאן :

כאשר נתבונן במחזה זה יש כאן לימוד גדול, כי בדרך העולם, אם מאן דהו משכנע את חבריו על חפץ יקר ערך שהוא שייך לו, אף שבסופו של דבר הוא מסכים עמו - אך אינו נותן לו בעבור זה מתנות. אך באמת בראיה אמיתית אינו כן, כי כאשר הבינו המלאכים את רום מעלת האדם, והכירו בזה כי התורה - חמדה גנוזה, בשביל ישראל היא, הרי גדל ערך ישראל בעיניהם - עד כדי כך שמיד ביקש כל אחד את קירבת האדם השלם, ונעשו לו אוהבים, וגם כיבדוהו למשה במתנותיהם.

ומתוך התבוננות בענין זה, יש ללמוד איך צריכים לכבד תלמידי חכמים, ועל זה הוא שאמר רבא (מכות דף כ"ב ב') כמה טפשאי הני אינשי, דקמי מקמי ספר תורה ולא קמי מקמי גברא רבה. ובגמ' (שבת דף כ"ג ב') אמרו האי מאן דרחים רבנן הוי"ל בנין צורבא מרבנן, והאי מאן דדחיל מרבנן - הוי איהו גופיה רבנן. והדרך לזה הוא ע"י ההתבוננות במעלתם של תלמידי חכמים ויקר תפארתם, שראוי להתדבק בהם לכבדם ולאהבם, ולהעניק להם מכל אשר חננו השי"ת, וענין זה צריך חיזוק ע"כ :

כתב השפת אמת (לפורים [תרמ"ה])
בגמרא דשבת מודעא רבה לאורייתא הדר

והכירו חשיבות עבודת האדם, והגרעון שמצאו בו על שהוא ילוד אשה נתהפך למעלה ויתרון, על כן מצאו אותו כדאי וראוי ליתן לו מתנות גם מצדם ע"כ :

בגמ': זכור את יום השבת וכו' לא תשא

וכו'. בקובץ כרם שלמה (שנה א' קו' ז' ע' לט) העיר בדברי הגמ' כאן, מדוע הפכה הגמ' את הסדר המבואר בעשרת הדברות, שהרי הפסוק לא תשא הוא קודם לציווי "זכור את יום השבת לקדשו" ע"כ.

והביא תירוץ עפ"ימש"כ **בבעל הטורים**

דלפיכך סמך כיבוד אב ואם לשבת, לומר לך כשם שחייב לכבד את השבת כך חייב לכבד אביו ואמו. והנה במלאכים שאין שייך זאת, ממילא דלא קפיד האיך יזכירנה, ואדרבה בזה ה"י רוצה ג"כ לרמוז שאין שייכות להם עם התורה, ולפיכך הפסיק בין זכור ובין כבד, שאצליהם לא שייך למיכתב שני הדברים בסמוכין, עכ"ל. ועוד תירצו שם בכמה אופנים, יעו"ש :

בגמ': מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב

ומסר לו דבר וכו'. בקובץ ישורון (כרך ט"ו ע' תכא) מביא מהגאון ר' שלמה זלמן

שנעשה תיקון למעלה במפלת המן הרשע. וכתב ומרדכי יצא כו' ליהודים היתה אורה כו'. דרשו חז"ל על התורה ומצות. פי' מלפני המלך יצא בלבושים אלו. אבל עיקר שמחת בני ישראל בעצם היה מה שחזרו אח"כ בתשובה שלימה לתורת ה' ולעבודתו:

קבלוה בימי אחשורוש. פי' מה שהי' צריך להיות ע"י כפיה הכל גרם אותו הרשע עמלק ימ"ש. ולכך כשתלו את המן הרשע קיבלו אח"כ התורה בחג השבועות באהבת עצמם להשי"ת. ולכן המתינו עד אחר החג. ובכ"ג בסיון כתבו אגרות האחרונות כשראו

בגודל הימים

מט, כא) 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו', שאדם העומד בזמנים יקרים ונעלים ולא יבין לנצלם כדבעי הרי הוא גרוע מדרגת בהמה, והוא נמשל כבהמות נדמו ר"ל שהוא הנמשל של הבהמה, והיא אינה אלא המשל לאדם.

והוסיף **רבי גד'ל** במתק לשונו, כי בכל יו"ט יש 'משל ונמשל', וכגון בחג השבועות המשל הוא המאכלי חלב וכו', שאף שמנהג ישראל קודש הוא אך אינו אלא כמשל בעלמא, ואותו אדם שבל יבין נשאר שקוע ב'משל' ולא ב'נמשל'... וכמו שאומרים שהנה תינוק הפוקח עיניו אינו יודע להבחין מה שענינו רואות, ואינו רואה לנגדו אלא צבע, אחר זמן כשגדל מעט מתחיל להבחין ולהבדיל בין חפצים שזה עץ וזה אדם וכדומה, ומשגדל יותר מבחין לחלק בין אדם לאדם. וכך על דרך זה. יש שמבין בשכלו שחג השבועות מהותו הוא העשבים שתולים בבית, או מאכלי החלב,

מבאר הרה"ק **ה'אמרי אמת'** זי"ע (אמרי אמת ליקוטים פסחים סח:) את דברי הגמרא (פסחים שם) כתוב אחד אומר 'עצרת לה' אלוקיך' וכתוב אחד אומר 'עצרת תהיה לכם' הא כיצד חלקו - 'חציו לה' וחציו לכם', ולכאורה איככה אפשר לקרוצי חומר להבדיל ולחלק את היום למחצית חלק שווה בשווה. אלא, כי כמו שאמר הכתוב 'ויקח משה חצי הדם' וברשי"י 'מי חילקו, מלאך בא וחילקו', כי אין ביד בשר ודם לשער במדויק כדי מחציתו, לכן הביא הקב"ה מלאך שיחלקו. וכיוצא בזה, בחג הזה יש לכל אחד מישראל מדריגת מלאך, ושפיר אמרו 'חלקו חציו לה' וחציו לכם' כי ביד המלאך לחלק ולהבדיל מחצה למחצה - ב' חלקים שווים:

הגה"ח **רבי גד'ל אייזנר** היה אומר בשם הרבי ר' **בונם** לפרש לשון הכתוב (תהילים

הרי הוא תופר בחינם, והשני ענה לעומתו שהתופר בגד לבנו אינו עובד בעבור שכרו.

עד ששאל הרה"ק את רבי אברומצ'ה ונתיירא לענות, ואמר כשם ש'מורה מוריניו שאל, כך יענה 'מורה מוריניו'. ויען הרה"ק ואמר - החייט שאינו קושר לבסוף את חוטי התפירה הוא התופר בחינם, וכל עמלו אך לשווא, כי ללא הקשר האחרון כל החוטים נפרמים ומתקלקל כל הבגד.

וביאר כוונתו לכל מועדים וזמנים אשר נתן לנו הבורא, ורבים אשר יעבדו כדת וכנכון בבוא הזמנים הנשגבים, אף אינם משכילים לשמר עבודתם, בקבלות טובות וכיו"ב:

משל לאחד הנכנס לשמחת נישואין וברצונו לדעת מיהו החתן, שהרי הכל עוטים בגדי שבת ויו"ט, אמנם כאשר יראה למחרת היום מי עדיין נשאר לבוש בבגדי שבת ויו"ט ידע שהוא 'חתן דגן'. כיו"ב, מיהו 'חתן' ביום חתונתו זה מתן תורה, מי שנשאר עם התורה גם לאחר שבועות:

או מה שמגלח שערו בערב יו"ט וכו', אך 'אדם' מתבונן בנמשל - בעצם קבלת התורה ובתואר כלה מאוד נתעלה:

[כל העולם הזה משל לעניינים רמים ונעלים, ועיקר הנמשל הוא התורה הקדושה, וכן נמשל הוא נ - משל, לתורה שניתנה ביום נ:]:

אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע, שלפני מהן תורה נאמר (יט, טו) 'ויהי קולות וברקים', ואילו לאחר מתן חורה נאמר (כ, טו) 'וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים', וההבדל ביניהם - כי אור הברק מאיר רק לכמה רגעים ומיד נעלם אורו, ואילו לפידים עומדים ומאירים באש של קיימא, והנה קודם מתן תורה היה רק 'קולות וברקים' - שלא היה קיום לאור, ורק לאחר שקבלו את התורה נעשה להם האור בר קיימא, כי ה'קבלה' היא המקיימת ומעמידה את האור:

פעם שאל הרה"ק רבי אהרל'ע מקאזניץ זי"ע את חבורת מרעיו ובתוכם רבי אברומצ'ע שטערן ז"ל, איזה חייט תופר בחינם. אחד השיב, שהתופר בגד לעצמו

אין לנו שיעור רק התורה הזאת

כראוי, **ו'לא יותר'** - ואין לך מעלה יתירה מהעוסק בתורה לשמה.

בהקדמה לשו"ת '**חבצלת השרון'** (ח"א ד"ה ובוזה נוכל להבין) מביא המחבר הגה"צ **רבי דוד מנחם מאניש** באב"ד זצ"ל בשם רבו הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זי"ע, 'שמכל עניני חסידות ופרישות וסיגופים שאדם רוצה להתנהג, היותר עיקר ומובחר הוא לשמח את הקב"ה בלימוד התורה הקדושה, והסימן לזה, שכל עניני סיגופים וחסידות שאדם רוצה להתנהג - אין היצר הרע מוציא כ"כ כוחו ע"ז לבטלו, כמו שמוציא את כל כוחו לבטל את האדם מתלמוד תורה, כן שמעתי מפי קדשו שאמר לי בעצמו הדברים האלה, עכ"ל.

ומתאמרא משמיה דאבי תנועת המוסר הגה"ק **רבי ישראל סלנטער** זי"ע, שהנה אין אנו יודעים כיום בדיוק איה המקום בו ניתנה תורה לעם, וכך נמי אין ידוע באיזה יום קיבלו אבותינו את התורה בסיני, כי הלא נחלקו רבנן אם היה ביום ו' לחודש סיון או בז' בו.

כי הקב"ה סיבב כך ללמדנו חוקי חיים, שלא יאמר אדם, כאן במקומי, בבית מדרשי, או בישיבה זו ובכולל זה בו אני נמצא איני מוצא לנכון בעצמי להצליח בתורה, ואילו הייתי

כתב ה"ט"ז (או"ח מז ה) בביאור הברכה 'נותן התורה' בלשון הוה, כי הקב"ה נותן התורה בכל עת ורגע לבני ישראל, ונתינה זו באה מכוחה של הקצבה שמקבל האדם במתן תורה בחג השבועות בכל שנה ושנה. וכבר אמר הפסוק (משלי יב, יט) 'שפת אמת תכון לעד, ועד ארגיעה לשון שקר', ופירש רש"י 'תכון לעד - תתבסס ותתקיים, ועד ארגיעה - למעט רגע הוא כלה והולך, שהשקר אין לו רגלים'.

כי דבר אמת קיים לעד ולנצח נצחים, ולכן פשוט שגם מתן תורה נשארת לעולם. ואין מי שיאמר מי אני שאשמע את קול ה' מדבר אלי, אלא כמו שאיתא מהרה"ק **ה'קדושת לוי'** זי"ע (פרי יתרו, ומשה עלה), וז"ל שאם האדם זוכה שומע 'בכל חג השבועות' את הקול שמכריזין 'אנכי ה' אלוקיך, ומכיון שכן, עלינו להכין את עצמנו בהכנות רבות ולטהר עצמנו שנזכה לשמוע את דיבור הקב"ה, עכ"ל.

ואמר הרה"ק **ה'שר שלום'** מבעלזא זי"ע לבחור אחד בשעה שנכנס אליו לקודש פנימה לבאר מה שפרש"י בפסוק (שמות יט ו) "ואתם תהיירלי וגו' אלה הדברים אשר תדבר אלי בני ישראל". **ופרש"י - אלה הדברים - לא פחות ולא יותר.** וביאר ע"כ ה'שר שלום', **לא פחות -** אין לך דרגא פחותה כמי שאינו עוסק בתורה

אין לנו שיוך רק התורה הזאת

היא עליהם, ועוד אחר שאמר 'שכל התחלות קשות' משמע שיש כאן נתינת טעם לדבר, ואיזה טעם לדבר יש ביכל התחלות קשות' שמחמת זה יערב לו מכאן ואילך.

וביאר הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זי"ע (מהר"א בשם אביו מהרי"ד שאמר בשם זקנו מהר"ל) כי הנה כך היא דרכה של תורה, שבשעה שבר ישראל מתחיל להתעלות יש התנגדות גדולה מאד מצד היצר וקשה לו לעבוד אה ה', על כן העצה היעוצה שמתחילה 'יקבל על עצמו עול תורה' בקבלה - רק במחשבה, והרי אין נביא שבעולם היודע מחשבות, ואפילו המלאכים, וממילא אי אפשר ליצר למנוע אותו ממחשבות אלו, כי אינו יודע מזה כלל, ונמצא שבבואו לעסוק בתורה בפועל כבר איננו עומד 'בתחילת' העבודה שהרי 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה' ומכיון שהוא עומד כבר באמצעו של דבר כבר סרה ההתנגדות הקשה והכבידה.

וזה הביאור בדבר **רש"י** הק' אם 'עתה' תקבלו עליכם אם תקבלו על עצמכם בקבלה בלב על עסק התורה, הרי שמכאן ואילך יערב לכם כיוון שהינכם כבר באמצעו של דבר. וכבר עבר עליכם - כל ההתחלות קשות, וזהו טעם שיערב לכם מכאן ואילך:

משנה מקומי בוודאי הייתי מצליח בלימודים, וכן לענין ה'זמן', לא יאמר שבזמן הזה ובמצב הנוכחי איני יכול לעמוד בתורה, אלא ידע שבכל מקום ובכל זמן מסוגל הוא ללמוד וזוהי היא חובתו בעולמו (עיי' כלי יקר פר' אמור במצות חג השבועות).

ובענין זה מסופר, הרה"ק **הנתיבות שלום** זי"ע שאל פעם כמה מבחורי הישיבה 'אימתי הוא זמן קבלת התורה בחג השבועות'. נענה האחד ואמר בזמן עלות השחר, לעומתו השיב רעהו בעת קריאת עשרת הדברות בקריאת התורה, השלישי השיב באופן אחר... עד שאמר להם הרבי, זמן קבלת התורה הוא בשעה שאדם מקבל על עצמו את התורה: ▲ ▲ ▲ ▲

~

וכל מה שנדרש מן האדם הוא שיקבל על עצמו לשקוד על דלתי תורה, דהנה נאמר (יט, ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', וברש"י אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. ודבריו אומרים דרשני, כי נראה מדבריו שגם עצם הקבלה היא בכלל כל התחלות קשות, ואם כן מה ירוויחו בזה שיקבלו על עצמם עתה, הרי עדיין עצם הקבלה קשה

על ידי תפלה זוכים לתורה

עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך.

וכבר אמר מי שאמר, בבואי להשתתף בשמחת נישואין פעמים שיקשה עלי לדעת מי הוא ואיזהו 'המחותן' שהרי כל העם המשתתפים לבושים במלבושי כבוד זבח משפחה – בבגדי שבת ויו"ט, אמנם בראותי אחד מהמשתתפים פורש לצד ומפיל תחינה בדמע שיעלה הזיווג יפה ידוע אדע כי האי גברא הוא המחותן, כמו כן, מיהו 'מחותן' בנישואין הללו שבין בני ישראל עם התורה ונותן התורה – מי שעומד ומעתיך תחינה, ומפיל דמעה 'והערב נא', 'אהבה רבה... והאר עינינו בתורתך, ודבק... ועי'ז ניהפך לימחותנים' עם הבורא והתורה:

אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא רבות בשפ"א) לבאר טעם קריאת מגילת רות קודם קריאת התורה, כי בסופו מדובר מלידת דוד המלך נעים וזמירות ישראל שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), ועוד שאמר על עצמו (תהלים קט, ד) 'ואני תפילה' – להורות שאי אפשר לתורה בלא תפילה ואי אפשר לתפילה בלא תורה.

וידוע מה שאמר הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע כי כה עשו אבותינו כשהיו במדבר סיני בימים שלפני קבלת התורה בשלשת ימי הגבלה, עמדו כל היום בתפילה – והאר

ונהיה אנחנו וצאצאינו כולנו יודעי שמך

השנים ראה כי פעמים ויש משפחה שלימה של אחים שכולם מוצלחים ביותר זולתי אחד,

ועל פי הרוב דייקא ילד זה החלש הוא אשר הצליח בתורה (או בכל דבר אחר שפנה לעסוק בו) יתר על שאר אחיו שהתברכו בכשרון טוב, ואין זה אלא בזכות תפילת האבות ודמעות האם – ובדרך כלל על בן 'יוצא דופן' כזה מתפללים יותר משאר הבנים המצליחים.

כי הצלחה בחינוך הבנים תלויה דווקא בסייעתא דשמיא שתבוא על ידי תפילות אבות ואמהות. וכך אמר הרה"ק מהר"א מבעלזא

ומהאי טעמא תיקן ה'של"ה' הקדוש להתפלל תפילת אבות על בנים בער"ח סיון דייקא, כי ימים אלו שקודם יום הנישואין הרם ונישא, מסוגלים הם מאד לקבלת התפילות.

והנה הרוצה שיצליחו בניו בתורה וביראה עליו לשפוך דמעות כמים ולהרבות בתפילה ובתחנונים לזכות לסייעתא דשמיא. וסיפר הגאון רבי מיכל יהודה לעפקאוויטץ זצ"ל, שכידוע עמד בראשות ישיבה רבות בשנים, ותחת ידיו עברו דורות של תלמידים – אב בן ונכד, וגם משפחות שלימות של כמה וכמה אחים, וברבות

כן שאלוהו למקום מגוריו, וכאשר הראה להם מיהרו לביתו, ומצאו שבעל הבית – אבי הילד, שוהה בעבודת השדה עדי ערב.

מכיון שכן שאלו את אם הילד 'ימה מעשי האב' שזכה לבן עם נשמה גדולה כזו. אך היא ענתה ואמרה, שאיש פשוט הוא, מתפלל שלש פעמים ביום וקובע עתים לתורה ותו לא מידי. רק אחרי שדחקו בה האחים הקדושים ושאלו שוב ושוב אולי בכל זאת יש לו איזו הנהגה נסתרת חשובה, ענתה האשה שבכל שב"ק כשהוא מגיע בסדר ה'זמירות שבת' לתיבות **'וזכנו לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות'** (בפיוט 'ברוך ה' יום יום'), יורדים מעיניו פלגי דמעות, והוא בוכה במשך שעה ארוכה עד אשר נופל ומתעלף חלשות, וצריך להעירו ולהקיצו מעלפנו, וכך הם מעשיו מידי שבת בשבתו.

כששמעו כן האחים הקדושים ענו תיכף ואמרו 'אכן נודע הדבר', שבשכר זה זכה להוליד בן מופלג כזה שקלסתר פניו מעידים שזכה לנשמה גבוהה ונשגבה מאד מתחת כסא הכבוד:

זי"ע שאינו מבין היאך אפשר לאב להישאר בעיניים יבשות בשמו"ע, אם רוצה שיגדלו בניו בדרך התורה.

ואמר המהרי"ד מבעלזא שכל כך גבוהה ונעלית היא התפילה להצלחת הצאצאים בתורה ויראה עד שלא תיקנוה אנשי כנסת הגדולה בתפילת שמו"ע בפירוש, כי אם ברמיזה בברכת מודים, בתיבות 'לדור ודור נודה לך ונספר תהלתך', שהוא כאומר ומבקש רבש"ע הב לי בנים שאודה לך תמיד עליהם...

וכבר היה מעשה בפלוני שביקש ברכה **מהחזון איש** להצלחה בתורה ויראת שמים, נענה לו **החזו"א** ואמר, הצלחתך בתורה תלויה עד כמה תלמד בה, ואילו מידת יראת שמים תלויה בדמעות ששופכת האם בשעת הדלקת הנרות בערב שבת.

וכן ידוע כשערכו האחים הקדושים הרה"ק **רבי אלימלך מליזענסק** זי"ע והרה"ק **רבי זושא מאניפולי** זי"ע את 'גלותם', פגשו באחד הכפרים את הרה"ק **רבי דוד מלעלוב** זי"ע שהיה אז ילד רך וצעיר לימים, ובקדושתם הרגישו עליו שנשמתו זכה ואור גדול שורה עליו, על

שמחת כל ישראל שווים בחג השבועות

הבינונית; ג. נותר מהם מי החלב שאינו שווה כלום. אמנם כלי ברירה (היינו אם לא יברור את החלב ולא יחלקו לחלקים חלקים) אלא ייחנה כמות שהיא מעורב, הרי שלושתן בצירופם טוב מאד, והוא משקה חשוב מאד, והוא מחיה אדם ובהמה, והכי נמי, הקב"ה בירר לו ביום זה את עם ה' מתוך פרות הבשן - אומות העולם, כמוציא החלב מדדי הפרה, ואם גם עתה נברור בחלב עצמו (היינו ישראל המשולים לחלב אם נברור בהם ונחלקם כיתות כיתות לפי מדרגתם) ויהיו בני עליה בבחינת חמאה, והבינונים בבחינה גבינה, וישארו שארי עמא דארעא חס ושלום כמי חלב שאין בהם צורך. ולא ניחא ליה למרייהו למימר הכי (אין הקב"ה חפץ בחלוקה זו) אלא בדווקא ישארו בתערובתם ויהיו כמשקה המחיה כל העולם שווה לכל. ומשום כן נתנה ההורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחילת צאתנו מעבודת מצרים ולא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתייאש אדם מחלקו בתורה, אפילו אם יהיה בשפל המדרגה מכל מקום כמוהו כמו הגדול שבגדולים:

הדברים אמורים לכל יחיד ויחיד מבני ישראל, כפי שכתב ה'חתם סופר' (דרשות מגילת רות ד"ה ויהי) שעל כן נהגו ישראל קדושים להניח עצי סרק בבתי כנסיות ביו"ט של שבועות. לומר שאף הנדמים בעניהם לעצי הסרק - שאין בהם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מצוות, גם להם יש חלק ביום זה בקבלת התורה.

עוד איתא ב'חתם סופר' זי"ע (דרשות שבועות תקס"ב) כי לא נתנה התורה ליחידים כי אם לכללות ישראל... באופן שיהיה לכל אדם מישראל חלקו בתורה... ועל כן שמחת כל ישראל שווים בחג השבועות.

ומשום כן אוכלים מאכלי חלב, וסמכוה אקרא מנחה חדשה לה' בשבועותיכם ר"ת מחלב. כי החלב יש בו ב' אופני ברירה. תחילה בוררים את כל החלב מהפרה, וזהו ברירת אוכל מפסולת, ואחר שהוציא החלב מהפרה - אפשר לשוב ולברור את החלב עצמו לג' מינים - א. השומן והוא החמאה החשוב שבה; ב. מהנותר יעשה ממנו חריצים וגבינות והוא

איסתכל באורייתא וברא עלמא

שהוא אינו זוכר, והרז"ינער [שהחשיב אותו כאינו יודע בתורה] הוא כן זוכר? והרה"ק מרוז"ן תפס את המחשבה שלו, ופתח ואמר, כשאתם אומרים בגמ' אמר רבי יוחנן, אתם

מתענג בכל דיבור שבגמ'

פעם אחת הגיע גאון אחד אצל הרה"ק מרוז"ן, והזכירו שם מימרא של חז"ל ואותו גאון שכח מי היה בעל המימרא, והרה"ק מרוז"ן אמר שזה המימרא של רבי יוחנן, ואותו גאון התפלא מאד איך יתכן

וממילא כיון שביקש הקב"ה לקרוא לזה הצדיק בשם **רבי נחמן הורדאנקער**, לכן עשה שלאחר כמה אלפי שנים כשישבו בעריית אוקראינה וחקרו איך לקרוא שם המקום ההוא, הכניס הקב"ה בלבם שיקראו בשם '**הורדאנקע**'. וכן שאר הצדיקים, העיר **קרעמניץ** קרויה על שם הצדיק **רבי מרדכי קרעמניצער**.

וכמו שכתב **בית הלוי** שהסתכל הקב"ה בתורה וברא את העולם, ומה שברא גויים בעולם הוא רק בשביל שתתקיים ההלכה של '**אמירה לעכו"ם שבות**', ומה שברא שוורים הוא כדי שתתקיים המשנה '**שור שנגח את הפרה**':

ולתוספת ביאור, כתב **בשפת אמת** (שבועות תרמ"ד ד"ה איתא), איתא בגמ' הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם יום שניתנה בו תורה לישראל הוא. **דבודאי כל המחלוקת דתנאים ואמוראים המה נמי בשמים** כדאיתא אלו ואלו דברי אלקים חיים. פי' שיש כמה מיני הנהגות למעלה ויש עולמות ומלאכים שתלויין במעשה התחתונים וכפי הנהגה זו מתקיים השיטה חציו לה' וחציו לכם. ויש עולמות ומלאכים שאין תלויין במעשה התחתונים וכפי הנהגה זו מתקיים השיטה כולו לה' כו'. אבל בעצרת שניתן בו התורה ואיתא הכל נעשין אוהבין למרע"ה ומסרו לו מתנות. הגם דאותן שקטרגו מקודם אי"כ הם מאלה המדרגות שאינם צריכין למעשה התחתונים. אעפ"כ הודו שהתורה צריכה אל בני"ש וז"ש הכל מודים בעצרת כו'.

מעוניינים לדעת מה אמר רבי יוחנן, לכן אינך זוכר את השם של בעל המימרא, אבל אצלי, 'אמר' זה תורה, 'רבי' זה תורה, 'יוחנן' זה תורה. יש לי הנאה כשאני אומר 'אמר רבי יוחנן'.

העיר נקראת על שם הצדיק שנקרא על שם אותה העיר

מסופר על **הקדושת אהרן** מסאדיגורה [בנו של רבי ישראל בן רבי אברהם יעקב בנו של הרה"ק מרוזין] שפעם אחת אמר לו יהודי מימרא בשם **רבי אריה לייב בנדר** אחיו של **רבי משה סאוויינער**, ששמע מהרה"ק **רבי ברוך'ל מעזבוז זי"ע** דשמו של הצדיק **רבי נחמן הורדנקער** אינו על שם עירו הורדאנק, אלא שהיתה שם עירו נקראת הורדאנק על שם הצדיק רבי נחמן הורדנקער שהיה גר בה.

ופירש **האדמו"ר מסאדיגורה** את דבריו, שכשהקב"ה הראה לאדם הראשון 'דור ודור ודורשיו', ברור כשמש שהקב"ה היה מראה לו שיהיה הרבי **רבי בער ממעזריטש** עוד טרם היתה עיר מעזריטש קיימת בעולם, כל אלו השמות אמר הקב"ה לאדם הראשון, אפי' טרם נבראו אלו העיירות והכפרים, וכמו כן היה נקרא זה הצדיק באותה שעה '**רבי נחמן הורדאנקער**', לסיבה ידועה לו יתברך שזה יהיה שם הצדיק הזה. [הצדיקים אמרו שכשרק מזכירים שם העיר בארדיטשוב, תיכף נתעורר סניגוריה על ישראל].

קול מבשר

היתרון הזה, שהם גדולים הרבה ממנו,

פירוש כי כאשר ראה דור עקבתא דמשיחא המלופפים בצרות וייסורים ואפופים בחשכות ובהסתרות, ואעפ"כ יתגברו שוב ושוב ויתחזקו באמונה, מבלי להתיימש, אז השפיל משה את דעתו, כי ידע שהם גדולים יותר ממנו, והדברים נפלאים. (בוודאי שאין לנו שמץ השגה בקצה גד' לותו של משה, ואלמלא נכתב אי אפשר לאומרו, אך יש ללמוד מן הדברים מעלת דורנו העומדים באמונתם על אף הנסיונות העוברים עליהם).

ובספר קדמון '**ברית מנוחה**' (הובא ב'אור לשמים' פרשת תצוה ד"ה עוד נ"ל רבוע יהיה), דבאמת חשיבותו של דור האחרון גדלה עד מאד, ומה שאמרו (שבת קיב:) אם ראשונים כמלאכים אנו כבני אדם, ואם ראשונים כבני אדם אנו כחמורים, היינו רק בימיהם, שלפי ערך הדור היו האחרונים כחמורים אל מול גד' לות הראשונים - התנאים והאמוראים מצוקי תבל, אבל בימינו אנו - כשהחושך יכסה ארץ, ואין אתנו יודע עד מה, ואעפ"כ מתחזקים בני ישראל לעבוד את ה' כפי כוחם ושכלם, הרי הם חשובים יותר מהצדיקים שבדורות הראשונים:

איתא מהרה"ק **הרש"ב מליובאוויטש ז"ע** ב'**ספר המאמרים**' (שנת תרע"ט, עמוד תרעח) דהנה התורה העידה 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה' (במדבר יב, ג), ולכאורה יפלא, האיך עלתה בידו להיות העניו מכל האדם, וכי לא ידע שהוא גדול מכל האדם אשר על פני האדמה, וכדכתיב (דברים לד, י) 'ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים', והוא היחידי מתוך כל יצורי אנוש שעלה למרום למשך ארבעים יום וארב' עים לילה - לחם לא אכל ומים לא שתה כמלאכי ה' צבאות, וא"כ האיך עמד בדעתו כי הוא הפ' חות מתוך כל האדם אשר על פני האדמה.

אלא מבאר **הרש"ב**, וז"ל: משה ראה ספרו של אדם הראשון (כמבואר במדרש שמו"ר מ, ב), וראה שיהיה דור בעקבות משיחא שלא יהיה בהם השגה אלוקית, והיינו שההשגה שלהם אינה נחשבת להשגה כלל, ובפרט לגבי השגת משה שאינה נחשבת למאומה, וגם שלא תהיה להם עבודה אמיתית במוח ולב, רק יהיה קיום המצות בפועל ממש [היינו שיעשו המצוות בגופם, אבל בלא כוונה במח ולב], ואף גם זה יעלה להם במסירות נפש, שיהיו כמה מניעות ועיכובים בגוף ונפש בריבוי העלמות והסתרים, ויעמדו נגד כל מונע ויקיימו המצות במסירות נפש, היה (משה) בתכלית השפלות בעצמו מפני

יומא דהילולא

ה' סיון - יומא דהילולא קדישא של בעל "אור המאיר הרה"ק רבי

זאב וואלף הלוי בן הרה"ק רבי שמואל הלוי זיע"א

הסוסים כי אך ילכו לבית רבם לראות פני קדשו ותיכף יסעו חזרה,

ויהי כאשר באו לבית רבם המגיד הגדול זלחה"ה סיפר להם המגיד הקי זי"ע איזה סיפור מעשה ממושכה מכ"ד תיבות והוכרחו להתעכב שמה עד שיגמור המעשה שסיפר ובנסעם מבית רבם אמרו לבעל עגלה שיסע בנחת והם ילכו ברגלם על יד העגלה וכה הלכו כל היום וכל הלילה עד אור הבוקר וכל שיחם ושיגם ומחשבותם היה בעומק כוונת כל דיבור ודיבור מהמעשה ששמעו מרבם המגיד הגדול זלחה"ה הבוקר אור והיגיעו רק להבנת התיבה הששית מהמעשה.

מהאריות שבסגל חבורת תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע היה האור המאיר לדורו ולדורי דורות כ"ק מרנא ורבנא הרה"ק רבי זאב וואלף הלוי זצוק"ל מגיד מישרים דק"ק זיטאמיר מצאצאי השר רבי שאול וואהל זי"ע ורבי שאול התיחס למלכות בית דוד.

וכן שאב מבארם של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, ה"מוכיח" מפולנאה, הרה"ק רבי נחמן מקאסוב ובעל ה"תולדות" זי"ע.

רבו המגיד הקי העיד על רבינו כי אין כמותו מבין טוב את תורתו בשלימות

כמו כן סיפר קדוש ישראל מרוזין זי"ע, כי פעם לאחר שהמגיד הקי אמר לפנייהם

על גודל התקשרותו והתדבקות רוחו ברבו הגדול תעיד העובדא שסיפר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע במאמרו המפורסם בענין הנסיעה לצדיק בשם רבינו, וז"ל: פעם אחת אמר רבינו זאב וואלף מזיטאמיר זי"ע למה לנו להתעכב אצל רבינו איזה זמן הלא בראיה בעלמא די לנו וצוו על בעל העגלה שלהם לבל יתיר

אוזנם לשמוע, והבין שרבו מדבר דברי תורה, על כן היטה אוזנו כאפרכסת, אבל לא הצליח לשמוע, חשב, שהיות שהוא יושב רחוק מהרבי, לכן אינו שומע, על כן ביקש משכנו שישב לידו, שיתן לו להתקדם לפניו. משעדיין לא שמע, ביקש שוב מזה שלפניו להתקדם, וגם ההוא ניאות לו.

כשנוכח שאינו שומע מאומה, ביקש גם מזה שלפניו שירשהו להתקדם, כך נדחף קדימה והתקרב יותר ויותר אל המגיד הק', כדי שיוכל לשמוע את דברי קודשו. התלמידים שהבחינו בדבר, הביטו בו בפליאה כי **המגיד הק'** דבר בשבחו, נראה היה כאילו מבקש הוא לשמוע את שבחיו. העיר **המגיד הק'** לעומתם ואמר: "הביטו וראו מה מאוד זיכך ר' **וועלוויל** את איבריו, עד שמה שאינו צריך לשמוע – אינו מסוגל לשמוע!"

מסופר שאיש אחד הי' חייב להרה"ק בעל **אור המאיר** זי"ע סכום כסף ולא רצה להחזירו, הציעו להרה"ק שיתבע את האיש לדין, אמר הרה"ק ח"ו הרי חז"ל אמרו (אבות א, ח) "כשיהיו עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים", וזה אינני רוצה כי "מוטב לי להקרא שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשע לפני המקום.

▲ ▲ ▲ ▲

תורה, חזרו לאכסנייתם ופלפלו בדבריו הקדושים, ואילו רבינו שכב במטתו והיה נראה כאילו הוא ישן, כעבור זמן מה שלח **המגיד הק'** את משמשו בבקשה מרבינו שיפסיק להתעמק במחשבתו בדברי תורתו, כי אינו מניח לו לישון, בבואו לאכסניא מצא את התלמידים כשהם שקועים בפלפול בדברי רבם, ואילו רבינו שוכב במטתו ונדמה כאילו הוא ישן, חזר לרבו מבלי שיאמר מאומה אודות שליחותו, כעבור שעה נצטוה שנית לחזור לרבינו, על מנת למסור לו את בקשתו, והוכרח המשמש לחזור ואכן כך עשה והפעם קיים שליחותו כמצווה עליו.

הרה"ק מסדיגורה סיים דבריו: רואים אנו גודל כח הרגשתו של המגיד הק', שהרגיש מחשבתו של הרה"ק רבי זאב עד כדי כך, אך שאר התלמידים חלשה דעתם, שמחשבתו של הרה"ק ר' **זאב** נגעה ל**המגיד הק'** יותר מפלפולם, ואז אמר **המגיד הק'** כי אין **כרבי זאב** המבין אמרי תורתו בשלימות

▲ ▲ ▲ ▲

פעם באמצע עריכת שולחנו הטהור שח הרה"ק **המגיד הגדול ממעזריטש** זי"ע בשבח תלמידו הרה"ק ה"**אור המאיר**" זי"ע, שישב גם הוא בין המסובים, מן האחרונים בשולחן. ה"**אור המאיר**" ראה כי רבו מדבר דבר מה והתלמידים מטים

בפינה ולערך חשבון נפש: אם אמונתם כנה או חלילה לא, אם מאמינים הם בלב שלם בלי שום פקפוק שיש בורא עולם, אדון הכל.

שאלו רבי שניאור: רבי, ומה מיעצים אתם לעשות? השיב לו, העצה היא, לך ופרסם בין הבריות שאני אמרתי זאת מראש... ובזה סיים ה"אור המאיר" את דבריו ולא עברו כמה רגעים עד שהחזיר נשמתו ליצורו.

מובא בספרו **אור המאיר**, זמן מתן תורתנו. קבלת התורה כל יום וכל שנה בבחינה אחרת. בבחינת נתינת התורה, מיום נתינתה שאז היה פתח נתינה עד לעתיד שתתגלה בהירות התורה ותורה מאתו תצא (ע"פ ישעיה נא, ד), עדיין לא היה שנה אחת דומה לשנה זולתה בבחינת קבלתה, כי אם הולכת ונתוספת... ולכן אנו מברכין בברכת התורה "נותן התורה" לשון הווה ולא נתן לשון עבר, מורה היות שנותן עוד את התורה. וכל אחד מישראל לערך בחינתו והכנתו מפסח לעצרת לקבלת התורה, כמו כן מקבל הארת התורה מחדש עתה שחוזר למציאות הראשון. וגדולה מזה אפילו לימוד תורתנו של אדם שלומד היום אינו דומה ליום חבירו כידוע למשכיל, ופשיטא שאינו דומה לבחינת קבלות התורה בכללות עם ישראל של שנה אחת לשנה אחרת,

מובא **בשם משמואל** (הגש"פ) בשם הרה"ק בעל **אור המאיר** זי"ע שמעתי שאמר שמעודו ראה בכל ערב שבת שפורסין שמים חדשים.

מסופר כשהרה"ק **רבי וואלף מזיטאמיר** זי"ע, השיא את אחד מיוצאי חלציו, והנה כשהגיע זמן החופה, ירד גשם חזק מאד בחוצות, והמים הכבירים שוטפים עד כי לא היה אפשרות להחתן והשושבינן לצאת מהבית אל החופה שהעמידו תחת כיפת השמים, הרה"ק **רבי וואלף** פנה לאחד מהנוכחים ואמר לו שיצא החוצה ויאמר: "די חבריא פון דער רבי ר' בער דארף גיין צו די חופה, און ס' זאל שוין אויפרערן צו רעגענען". [החבריא של הרבי ר' בער המגיד ממעזריטש זי"ע צריכים לילך לחופה, שיפסיקו הגשמים] ויעש כן האיש ויצא החוצה ואמר את הדברים כמו שנצטוה, ומיד חדלו הגשמים לרדת, ויצאו כולם מן הבית והלכו אל החופה בשעה טובה ומוצלחת.

כשהגיע שעתו של אא"ז הרה"ק בעל "**אור המאיר**", בערב חג השבועות, שכב במטתו ופניו אל הקיר. נכנס תלמידו הרה"ק **רבי שניאור מפסטוב** לבקרו, הפנה ה"אור המאיר" את ראשו ואמר: אתה זה **שניאור**? שמע נא, ימים קשים יבואו על ישראל לפני ביאת המשיח, ואז יצטרכו אפילו אנשים שכמוני וכמוך להתבודד

ואפילו בכל אדם פרטי, נשתנה טעמו וריחו בבחינת קבלתו את התורה משנה לשנה, כל ימי חיים חיותו. וכל זאת צריך המשכיל

הרוצה לגשת את הקודש להרגיש בבחינת עצמו. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

ו' סיון 'חג השבועות' - יומא דהילולא קדישא של מון "אור שבעת הימים הבעל שם טוב רבינו ישראל בן הרה"ק

רבי אליעזר זיע"א

ושאלו על זאת, ואמר לו הבעש"ט הק' שהיה אצלו אליהו הנביא ודיבר עמו, ואח"כ בא אליו אחיה השילוני ודיבר אתו, ובעת שאחיה השלוני דיבר אתו, עמד אליהו הנביא בצד, ואז חשב הבעש"ט הק', אדם שאליהו הנביא מדבר עמו, ואח"כ בא אחיה השילוני ומדבר אתו, ואז אליהו הנביא עומד בצד, ואעפ"כ גם לאדם כזה אמרו חז"ל אל תאמין בעצמך עד יום מותך, ולכן החל לרעוד בכל גופו.

▲ ▲ ▲ ▲

חמש מאות שנה הפצירו צדיקים שיורידו את נשמת הבעש"ט הק' לעולם, אך לא נתרצה לירד, רק לבסוף ירדה, בעבור לא ידח ממנו נדח. וכך היה מעשה: פעם נתעורר רעש גדול בשמים, שנשמות צדיקים הרעישו שכבר תהיה הגאולה השלימה כי בא מועד, לעומתן היו שטענו כי עדיין אין השעה כשירה לכך, שכן עדיין נמצאות נשמות רבות הצריכות לתיקון, ומה תהא

רבינו איש אלקים קדוש ונורא הבעל שם טוב הק' האיר אור עולם בשנת נח"ת וי"א ת"ס וקיבל מאחיה השילוני כמובא בספח"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת בלק) "אחיה השילוני שקיבל ממשו רבינו ע"ה והיה מיוצאי מצרים ואח"כ מבית דינו של דוד המלך ע"ה והיה רבו של אליהו הנביא ורבו של מורי זלה"ה.

▲ ▲ ▲ ▲

הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק כותב במכתב: "היו היה דבר השם ביד הבעל שם ויגזור אומר ויקם, אחד היה ומהקדמונים לא קם כמוהו ואחריו על עפר מי יקום".

▲ ▲ ▲ ▲

פעם ראו התלמידים שהבעש"ט הק' רועד ומרתת בכל גופו, לאחר זמן נכנס אליו תלמידו הרה"ק רבי מענדל'ה באדער

וכנגד ביתו היה הר נמוך וראה עליו אש גדול מתלקחת, ובתוך האש כדמות אדם, ואמרו לו שזה הוא הבעש"ט הקדוש, ואחר כך נתפוצץ האש על ששים ריבוא ניצוצין, ובכל ניצוץ היה דמותו של הבעש"ט הקדוש, זה לרמז שהבעש"ט הק' היה נכלל מכל ששים ריבוא נשמות ישראל, לכן זקוקין דנורא ובעירין דאשא הגדולה יש להם כח להלהיב את לבות בני ישראל לאביהם שבשמים.

בעת שרבינו הבעש"ט הק' זי"ע היה בעיר איסטאמבול, הלך לבקר את הגה"ק בעל משנה למלך על הרמב"ם ובעל פרשת דרכים זי"ע, ואמר לו שהוא יהודי הבא מפוילען, ושאל אותו המשנה למלך בשלום בני ישראל בפוילען, ענה לו הבעש"ט הק' שהם נמצאים בצרות גדולות, וכששמע זאת המשנה למלך, "האט ער געגעבן א קרעכץ", ואמר הבעש"ט הק' שמהאנחה שנאנח המשנה למלך נעשה קריעה בלב של השר מפוילען, אבל המשנה למלך לא ראה זאת, ורק הבעש"ט הק' ראה זאת באור הגנוז, אשר היה משתמש בו לראות מסוף העולם ועד סופו.

הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע שאל פעם את הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע אם כל הסיפורים שמספרים על הבעש"ט הק' הם נכונים, ענה לו הצאנזר רב: איני יודע,

עליהן? והללו טוענים: שאין על כל כלל ישראל לסבול בגין נשמות אלו? והסכימו כולם שמכיון ונמצאת איתם נשמה גדולה ישאלו את פיה. ומשאלו אותה, השיבה: הלא מפורש בקרא (שמואל ב, יד, יד) "לבלתי ידח ממנו נדח". אמרו לה: הרי כלל ישראל כבר סובל מחמתן זה זמן רב כל כך, ועד מתי יסבלו? לכן דרשו הימנה שתדך היא לעולם ותתקן אותן נשמות. וכך ירדה נשמת הבעש"ט הק' לזה העולם.

מובא בנתיב מצותיך להגה"ק מקאמרנא זי"ע מרן אלקי הר"ב ישראל"ל ב"ן אליעז"ר אמר שנשמתו לא רצתה לירד לזה העולם מפני הנחשים הרפים שיש בכל דור, שלא יוכל לקום מפניהם חלילה, שלא יחלישו דעתו כ"כ עד שיתבטל חלילה, ונתנו לו ששים גיבורים נשמות צדיקים לשמרו, ואחד מהם היה הגה"ק בעל המחבר ספר מאיר נתיבים וכדומה לו.

ידוע שנשמת רבינו האלוקי הבעש"ט זי"ע היה כלול כל נשמות ישראל, כידוע המעשה שרבינו הקדוש והנורא מרן רבי אלימלך מליזענסק זי"ע ועכ"י היה לו צער גדול מדוע לא הכיר את הבעש"ט הק', והיה לו על זה השתוקקות נפלאה לראותו, ופעם אחת דפקו בחלונו בחצות הלילה שכעת יוכל לראות את הבעש"ט הקדוש זי"ע,

פעם אמר: וועלטעלע וועלטעלע, וואויל איז צו דעם וואס איז נישט געווען אין דיר, וואויל איז צו דעם וואס איז יא געווען בא דיר און ניט געווען אין דיר. [עולם עולם – מה טוב למי שלא היה אצלך, ומה טוב למי שהיה אצלך אך לא היה בתוכך]

מובא **במגן אברהם** להרה"ק **מטריסק** (פי' בלק): וכמו שאמר אבא מארי [ה"ה הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל] זי"ע בשם **הבעש"ט** הק' זי"ע שגם זה האיש המוטרד בעסקיו כל היום בשווקים וברחובות וכמעט ששוכח שיש בורא עולם רק בעת שמגיע זמן תפלת המנחה עולה על זכרונו שהגיע זמן התפלה. וגונח ונאנח בלבו בהתבוננות איך שפנה כל היום בהבלי עולם, והוא רץ לסימטא אחת מן הצד ומתפלל מנחה הגם שאינו יודע כלום מה הוא מדבר. עכ"ז גם זה חשוב ויקר מאוד לפני הבורא ב"ה והאנחה שלו בוקעת רקיעים עכ"ל הזהב.

מובא **באמרי פנחס** להרה"ק ר' **פנחס מקאריץ** (שער א - תורה נביאים כתובים). ויהי מקץ שנתיים ימים וכו' ופירש **באור החיים** שכל משך ב' שנים חלם בכל לילה זה החלום רק ששכחו ע"ש, ולכאורה למה הוצרך דבר זה שיחלום כל הנ"ל,

אבל אני יודע **שהבעש"ט** הק' היה יכול לעשות הרבה יותר פלאים, והיה יכול אף להחיות מתים.

כתב הגאון האדיר **המהרש"ם מברעז'אן** זצוק"ל במכתבו "אציגה נא מה ששמעתי מפי הגה"ק **רבי חנוך העניך** אבד"ק אלעסק זצ"ל ששמע מפה חותנו הגאון הקדוש וכו' מרן **מהר"ש** אבד"ק בעלזא זי"ע, ששמע מפי מורו הקדוש **הרבי מלובלין** זי"ע, שאמר אם יבוא אדם ויאמר לי שראה שעשה **הבעל שם טוב** סולם, ועלה לשמים בחיים חיותו בגופו ובמלבושיו – אאמין לו, כי כל מה שאומרים על **הבעש"ט** הק' זי"ע ראוי להאמין

מרן אור שבעת הימים הבעל שם טוב הק' אמר: אחר כל השגותיי אני לוקח את עצמי לאמונה פשוטה "איך בין א נער און גלייב!!" ואף שכתוב (משלי יד, טו) פתי יאמין לכל דבר, הא כתיב (תהלים קטז, ו) שומר פתאים ה'.

הבעש"ט הק' אמר: צוליב איין פינקל מיטן אויג פאר גאט'ס וועגן, איז כדאי די גאנצע וועלט! [כדאי היא כל הבריאה כולה עבור רפרוף עין אחד לכבודו יתברך].

שכר". לאחר שהביא בקשתו: אל תבואני רגל גאווה, הוסיף שאמר דברי תורה על הכתוב: והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה (דברים כח, סח) "והתמכרתם שם – בלבך, "לאויביך" – שאתה תחשוב בכל עת בלב נשבר, ותחשוד אותך שאתה נמסר ומכור לאויביך – ליצר הרע, "לעבדים ולשפחות" – כי כל מעשיך לקבל פרס בבחינת עבד ושפחה, כל זה תחשוב בלבך, כי: "והתמכרתם כתיב, ולא כתיב: ונמכרתם, בלבבכון תחשבון דאתון זבינין, ואז "ואין קונה" כתיב לית מאן דיכול לשלטאה עלייכו" (עי' זוהר חדש ס, א בפסוק זה). כלומר, פסוק זה שבתוכחה טומן בקרבו ברכה רבה (עיי"ש בזוהר חדש) בתור רמז רוחני נעלה, שמחובת ישראל להיות תמיד באותה הרגשה של שפלות רוח, כאילו הוא מכור ליצר הרע "והתמכרתם כתיב – בלבבכון תחשבון דאתון זבינין", או אז יהיה לבו סמוך ובטוח שלא יהיה לרע שליטה עליו כלל. וזהו ההמשך "ואין קונה – כשתהיה לבבכם נכנע ונשבר ושפל, כי תחשוב בלבך שאתה מלא רע, ונמכר ומסור ביד הרע, וכל מצותיך הם לקבל פרס, לעבדים ולשפחות הולכין, ועדיין לא עשית רצון ותענוג לבוראך מימך, אז ואין קונה – בלשון אידיש המדוברת – וועט נישט קיין מאכט, און קיין שליטה האבין אויף דיר קיין שום רע, קיין משטין ומקטרג".

וביאר הוא נ"י ע"פ מעשה מהבעש"ט שנסע עם המגיד ר' מענדיל מבאר ויצמא ר' מענדיל למים ואמר לו הבעש"ט יהי לך בטחון אמיתי בהשי"ת ויזמין לך מים, וכן עשה ונדמן להם ערל אחד ושאל להם אם פגעו בסוסים שנאבדו ממנו ג' ימים שהוא מבקש אותם ג' ימים ושאלו לו אם יש לו מים ונתן לשתות מים לר' מענדיל.

ושאל ר' מענדיל לרבו הבעש"ט כיון שהערל הנ"ל לא נסע רק למעני לרוות צמאוני למה נוסע זה ג' ימים, והשיב לו שהשי"ת הזמין לך אותו מקודם שאם יהי לך בטחון אמיתי בהשי"ת ימלא מחסורך, הרי שגדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות אדם קודם שיהי לו זה הבטחון ע"ז האופן אם יהי לו בטחון,

וכן כאן גבי יוסף שתחלה בטח בשר המשקים ונענש עד שהי' לו בטחון בהשי"ת לכך הזמין לו השי"ת החלום לפרעה כל לילה משך ב' שנים שיהי' מוכן לגאולת יוסף מיד שיהי' לו בטחון בהשי"ת, והבן.

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקומרנא זי"ע בספרו "היכל הברכה" זיכה אותנו בדברי קדשו של רבינו הבעש"ט הקי' זי"ע שאמרם לפני הסתלקותו מן העולם "ביום ראשון של חג שבועות קודם התפלה שנת

המילים האחרונות שנשמעו מפי קדשו בשעת יציאת נשמתו הטהורה היו בתור סיום לרמז הפסוק האמור: "און די ועסט זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן".

ו' סיון 'חג השבועות' - יומא דהילולא קדישא של הרה"ק רבי אברהם שלום הלברשטאם מסטראפקוב בן הרה"ק רבי

יחזקאל שרגא בעל "דברי יחזקאל" משינאווא זיע"א

לזוגתו שישוב בעוד ששה שבועות היה עדיין שבוי, אלא שלפתע התעורר בו דחף לעשות תחבולות לחתור ולברוח כדי לשוב לביתו, ואף שהיה דבר הכרוך בסכנה, מ"מ הרגיש כאילו מאן דהוא תופסו בציצית ראשו ומוליכו בדרכו, ונדע הדבר שהיה הכל מכוחו של רבינו

פעם בא סוחר להרה"ק מסטראפקוב וביקש ממנו שיתפלל שירד שלג כי מגדלי העצים על ההרים היו מגלגלים אותם על השלג, והרה"ק ביקש ממנו שלי"ג רייניש כמנין שלג והבטיחו שהשלג יכסה ארץ.

אמנם לבסוף ירד גשם זלעפות ונתקשה מאד בהורדת העצים, חזר הסוחר להרה"ק בטענה אמר לו הרה"ק תאמר לי האמת האם הייתה אצל עוד צדיק, הודה הסוחר

בעת המלחמה העולמית הראשונה נשבה ע"י הרוסים הרה"ח ר' יוסף לייב כהנא ממונקאטש, וזוגתו לא קיבלה ממנו שום ידיעה משך חדשיים, עד שחשבה בלבה אולי נפל שדוד במלחמה, והיתה הולכת ובוכה על בעל נעוריה, ויעצו לה להכנס לרבינו אולי יוכל להושיעה שיתברר מצבה שהוא חי ויבוא במהרה, או שיקבלהו עדות שמת ולא תשאר בעיגונותה, נכנסה האשה לרבינו, והוא אמר לה: דעי לך, כי חי הוא, ולא זו אף זו כי תוך ששה שבועות הוא יופיע חי ובריא בביתך.

התחזקה האשה בדברי רבינו והאמינה בברכתו, ואכן כעבור מספר שבועות הגיעה טעלגראם (מברק) לביתה שהוא היה שבוי וברח משביו והוא כעת בלעמבערג בדרכו לביתו, כשהגיע לביתו היה זה בדיוק ששה שבועות מאז שאמר רבינו את דבריו, עוד זאת נתברר מפיו כי בעת שרבינו אמר

מרוכות, והנה בשמים ממעל מחשבין לו לפום צערא אגרא, שאותן היגיעות והצער גורמין לו שכר כפול ומכופל, ועי"ז מוצא חן בעיני אלקים ואדם ונכסיו מצליחין.

והנה אל יחשוב מי שמזלזל במצוות ואינו מיגע עצמו אחר הידור מצות השי"ת שהוא יחי' בשביל זה יותר במנוחה וחיי נחת, כי מי שאינו מקבל על עצמו עול תורה ומצות נותנים עליו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכמה מיני הרפתקאות עדו עליה ואינו נפטר מן היגיעות והטרדות, אלא החילוק הוא שהם רצים ואינם מקבלים שכר ואנו רצים ומקבלים שכר.

וזה מרומז בדברי הפוסקים הנ"ל, בדאג"ה – שאותיות דאג"ה כסדרן רומז על דאג"ה נכונה וישרה, זה בימין, היינו רומז ע"ש הצדיקים המיימינים בה, אבל המשמאילים בה שנוטין מדרך התוה"ק גם להם יש דאגות, אלא שהם מהופכות, שדואגים איך להגיע לדברים המהופכים מן האמת, וזהו דבהג"א בשמאל שאותיות בדאג"ה אינם בסדר נכון כמו דאגתם הנ"ל של המיימינים.

פעם בא להרה"ק **מסטרפאקוב** איש אחד ונתן פתקא לרבינו שיתפלל עבורו שירד

שבאמת הי' ושאל אותו וכמה נתת לפדיון נפש אמר י' רייניש אמר לו הרה"ק א"כ אתה הוספתה משלי"ג לגש"ם.

הרה"ק ר' **אברהם שלום מסטרפאקוב** זי"ע הי' משותק רח"ל על גופו, ובלילה אחד מלילות החורף כשעה או שתיים אחר חצות ביקש לעמוד, וקרא למשמשו ר' **חיים יעקב** שרוצה לקום (שהיו צריכין לעזרו) אמר לו המשמש, רבי, הא בחוץ קר מאוד והרבי חולה ואין לו כדאי שיקום עכשיו, אמר לו א פלא, הא ממש עכשיו הי' כאן היצה"ר ואמר לי כדברים האלה.

איתא בשו"ע (סי' ר"ס ס"א) **ברמ"א** וכשנוטל צפרניו לא יטול אותן כסדרן ויתחיל וכו' וסימן לזה דבהג"א בשמאל ובדאג"ה בימין. אמר הרה"ק **רבי אברהם שלום מסטרפאקוב** זי"ע על זה, דכאן מרומז ענין נחוץ להדרכה בעסק אדם מישראל, דהנה כל אדם יש לו יגיעות בעולם הזה, והוא תמיד מלא דאגות שונות, אלא שיש הפרש גדול בין עובד אלקים ללא עובדו, דהעובד ד' יש לו דאגות היאך יגיע לקיים מצות ה' בהידור ובכשרות, ועל זה הוא רץ ונמהר ביגיעות שונות והוצאות

אין אתה יודע הקאפיטל המסוגל שלא ירד גשם, ענה לו שיאמר כל ספר תהלים ובתוכו נכלל גם הקאפיטל המסוגל שלא ירד גשם,

אמר לו רבינו: הא כולל בתוכו גם הקאפיטל המסוגל שירד גשם, וכן המשיכו לטעון בדבר הזה אם ירד גשם או לא, עד שלבסוף אמר רבינו שהאיש יתן לו כסף לקנות שטיוועל חדשים ואז לא יפריע לו באם ירד הגשם, וע"ז הסכים "דער ווייסער משה", והתפלל רבינו הקאפיטל המיוחד לירידת הגשם וכן הוזה. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן (מלוקט מגליון דברי תורה בעלזא שבועות משנים קדמניות).

גשם, מכיון שצריך להוביל עצים על הנהר, וע"כ אם יהיה גשם הרבה ירויח בפרנסתו, וביום המחר השכים רבינו והתחיל לומר תהלים כדרכו בקודש, כדי לפעול ישועה להאיש הנ"ל, ואחד מבאי ביתו של רבינו הי' איש אחד בשם "דער ווייסער משה" וגם הוא התחיל אז לומר תהלים,

ורבינו שאל אותו למה אתה אומר תהלים עכשיו, שאל את רבינו למה אומר הרבי תהלים, אמר לו שאיש אחד ביקש ממנו שירד גשם ע"כ מתפלל בעבורו, ענה לו "דער ווייסער משה" שהוא אומר תהלים שלא ירד גשם, מכיון שהשטיוועל (מגפים) שלו כבר קריעות ע"כ אם יהי גשם לא יהי ביכלתו לילך בחוץ, אמר לו רבינו: הא

ו' סיון 'חג השבועות' - יומא דהילולא קדישא של

רשכבה"ג בעל ה"אמרי אמת" מגור - הרה"ק רבי אברהם

מרדכי בן הרה"ק יהודה אריה לייב - בעל ה"שפת אמת"

מגור זיע"א

היצר הרע (זוה"ק אמור צו, ב), ובירושלמי ר"ה (פ"ד ה"ח) בכל הקרבנות כתיב חטא, ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקב"ה, מכיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. התורה עצמה היא במקום גבוה שאין שום חטא ופגם יכול לשלוט שם, כדאיתא (סוטה כא,

אחרי לדתו, כשהראוהו לסבו החדושי הרי"ם כנינו הראשון, אמר עליו, "איני יודע מה יכלתי לבקש יותר".

א"י באמרי אמת, בשבועות יש ביטול

זמן, לאחר גיל ארבעים...! אם הרבי אמר לי שיש לי עוד זמן, דבריו של הרבי לא ישובו ריקם! ידעתי בבטחה שאגיע לגיל ארבעים בריא ושלם...

▲ ▲ ▲ ▲

סיפר זקננו הרה"ח ר' **יעקב מרדכי שוירץ** ז"ל: פעם ישבתי בחדר המתנה מחוץ לחדר הרבי, עם המשמש הרה"ח **נחום ישראל ורשביאק** ז"ל, וספרנו יחד כמה אנשים נכנסים לרבי במשך דקה. וראינו שבמשך דקה אחת נכנסו לרבי כ▲ 10 אנשים, מתוכם כמה חולים ומקרים מסובכים!

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

א' מנכדיו של **האמרי אמת** קנה לרבי סידור חדש, וביקש מהרבי שיתן לו את הסידור הישן, אמר לו הרבי: אין לי צורך בסידור חדש... שלח הנכד את א' המשמשים שיבקש עבורו. שאל הרבי: מה צורך יש לו בסידור שלי? השיב המשמש: הוא רואה בזה סגולה ליראת שמים... אמר הרבי: 'אם כך, אשתמש בו אני, כי אף אני רוצה יראת שמים...!'

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

א) "עבירה מכבה מצוה, ואין עבירה מכבה תורה". כי שבועות הוא השער הני, כמו דאיתא שאם היו ישראל נשארם עוד זמן מה במצרים היו נשקעים בני שערי טומאה ח"ו, ולא היו יכולים לצאת משם לעולם, מול זה בקדושה ג"כ הני, וכשבאים לתוך שער הני אי אפשר לקלקל שם, כי שם לא שולט שום חטא ורע, כדכתיב (תהלים ה, ה) "לא יגורך רע".

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

הר"ר **יעקב צבי יוסקוביץ** ז"ל מתל אביב, היה עוסק בעתיקות ובספרי קודש נדירים, והיתה לו ספריה ענקית בפולין וכן בארץ ישראל. נוהג טוב היה לו שכל ספר חשוב שהיה מוצא, השאילו לרבי ה'**אמרי אמת**', ואחרי כשבועיים לאחר שהרבי עבר כבר על כולו, היה בא ליטלו חזרה.

בימי המלחמה עבר תלאות רבות ובחסידי שמים זכה להנצל ולהגיע לארץ הקודש. שאלוהו ידידיו כיצד החזקת מעמד כל אותן שנים קשות? אמר: אני לא דאגתי, ידעתי בביטחון מלא שאצא מהמלחמה שלם בגופי ובנפשי! מנין זאת לך? – שאלוהו. ענה להם: פעם הבאתי לרבי ספר בענייני קבלה, כשהחזירו לי רמז לי שלא אלמד בספר זה, באומרו: 'יש לך עוד

עוגה ויין, והרבי בירכו. אמר הגבאי: 'הרי אין לו ילדים... הגיב הרבי: **'איך בין נישט אנקעגען...**' ונושע ונולדו לו כמה ילדים. (נלקט מספר שיח הפרשה - ר' חיים יצחק שוירץ ז"ל)

▲ ▲ ▲ ▲

שקידתו בתורה

הסביר רבנו לבן זקוניו הרבי **הפני מנחם** זצ"ל, מהו נסח הברכה לעסק בדברי תורה, ואמר לו, המכיר אתה את שלום החנוני מהמכלת של העירה, כששואלים במה עוסק שלום, הכל יודעים שהתשובה היא חנוני, גם כשהוא אוכל, שותה וישן, ראשו מנח בחנות. כך צריך לנהג בעסק התורה, גם כשעוסקים בדברים אחרים שנצרכים לאדם, חייב הראש להיות מנח אך ורק בה, וזה שמברכים "לעסק בדברי תורה".

▲ ▲ ▲ ▲

מידת השתיקה שהיתה בו

נכדו שנסע עמו בעגלה ספר, בדרכם שאל העגלון דבר מה, השיבו אחד הנוסעים בפולנית, טאק טאק (כן כן). התענין הרבי מה משמעות המלה, כשתרגמו לו התפלא,

סיפר הרה"ח ר' מאיר שמחה קורן ז"ל, שהיה לו חבר שאמו חלתה מאוד והרופאים רצו לנתחה. יעץ לו שיסע לרבי לגור, וימתין ליד הדלת בשעה 4 בבוקר בדיוק, ואז כשיפתח הרבי את הדלת יזכיר את אמו לברכה. וכן עשה, ונתן לרבי קויטל על אמו, ענה לו **הא"א** בקצרה: 'אופורציא? ווי פאלט אויס?...! ואכן לא עשו את הניתוח, וב"ה הבריאה!

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

בזמן המלחמה כשהגיעו הגרמנים ימ"ש סמוך לארץ ישראל היה פחד גדול, והתאספו בביהמ"ד ואמרו תהלים. לפתע ראו יהודי יוצא מבית הרבי **ה'אמרי אמת'**, וסיפר שנכנס לרבי לבקש על הסכנה, ענה הרבי: 'אויף ארץ ישראל האבען זיי נישט קיין שליטה!' כששמעו זאת התחזקו מאוד ובטחו בהשי"ת.

▲ ▲ ▲ ▲ ▲

אחד מחשובי החסידים סבל הרבה שנים מכאבי ראש. בא' הימים שלח הרבי שליח לומר לו, שהנה בא רופא מומחה לארץ, ושיראה לפנות אליו שינתחו בראש, ולא ידאג. וכך עשה, וב"ה הניתוח הצליח והרגיש טוב. לאחר שהחלים נכנס לרבי עם

"משני עבריהם מזה ומזה הם כתבים"
 (לב טו) בגמרא ד רשו (שבת קד.), הלוחות
 היו נקראים מצד אחד כסדרן ומצדן השני
 להפך. היה צרך שהלוחות יוכלו להקרא
 גם הפוך, לרמז שיש להתחיל גם מסוף
 הלוחות לתחלתן, מהדברה האחרונה וכל
 אשר לרעד'. וכלי ראשי תבות ו'אהבת לרעד
 כמוך' שזו עין טובה, וכן כל הדבור של ילא
 תחמד' מענין זה. רק אחרי שתהיה עין
 טובה, נתן לזכות ולהגיע לכל התורה. כפי
 שמתקים אצל האדם ו'אהבת לרעד כמוך',
 כך יכול הוא לזכות ל'אנכי ה' אלקיך'. וכן
 כפי השגתו ב'אנכי ה' אלקיך', כך הוא מקים
 ו'אהבת לרעד כמוך'. הא בהא תליא. וזהו
 'כתובים משני עבריהם', היו נקראים ישר
 והפוך. (פני מנחם) (אוצר פניני החסידות).
 זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

מדוע כפל הלשון, וכי לא די בפעם אחת.

▲ ▲ ▲ ▲

התפרסם בשמירת לשונו, אמרו, ישנם
 בפולין שני צדיקים גדולים שלא דברו לשון
 הרע מימיהם, **רבנו, והחפץ חיים**.

▲ ▲ ▲ ▲

ניצול הזמן

כשנשאל איזה ספר מוסר ראוי ללמד,
 השיב, השעון הוא ספר המוסר החשוב
 ביותר, מלמדנו שכל רגע שחלף, לא ישוב
 לעולם.

▲ ▲ ▲ ▲

והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצותיך',
 בקבלת עול תורה ומצוות, ו'השיאנו ה' אלקינו את
 ברכת מועדיך' ברוחניות ובגשמיות, ולכל ישראל
 אך טוב, זכות הצדיקים שבכל הדורות רועי ישראל,
 ימליצו טוב בעד עמך ישראל, ונזכה לגאולת עולמים
 במהרה אכי"ר.

**הר"ר יהודה ארי'ה לייב ב"ר אברהם
מרדכי ש. הי"ו**

היגע בתורה ויראת השם - ומגזע
תרשישים

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,
להגדיל תורה ולהאדירה,

**לזכר נשמת הצדיקים בעלי ההילולא
זיע"א**

זכות הצדיקים יגן בעדו

ויזכה לראות נחת מכל יוצ"ח, ולכל
הטוב והצלחה בכל הענינים.

גליון זה נדבת מכובדינו

הר"ר **שלמה נ.** הי"ו

היגע בתורה ויראת השם

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,
להגדיל תורה ולהאדירה,

**לזכר נשמת הצדיקים בעלי ההילולא
זיע"א**

זכות הצדיקים יגן בעדו

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח, ולכל
הטוב והצלחה בכל הענינים.

הר"ר חיים דוב ב"ר נחמיה הי"ו

היגע בתורה ויראת השם

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,
להגדיל תורה ולהאדירה,

**לזכר נשמת הצדיקים בעלי ההילולא
זיע"א**

זכות הצדיקים יגן בעדו

ויזכה לראות נחת מכל יוצ"ח, ולכל
הטוב והצלחה בכל הענינים.

גליון זה נדבת מכובדינו

הר"ר **שלמה ב"ר עקיבא הכהן הי"ו**

מגזע תרשישים

אשר הרים תרומת ידו ברוח נדיבה,
להגדיל תורה ולהאדירה,

**לזכר נשמת הצדיקים בעלי ההילולא
זיע"א**

זכות הצדיקים יגן בעדו

ויזכו לראות נחת מכל יוצ"ח, ולכל
הטוב והצלחה בכל הענינים.

